

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Portfolio profesního rozvoje

Portfolio of professional development

Petr Lacina

Vedoucí práce: PhDr. Magdalena Richterová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma **Portfolio profesního rozvoje** vypracoval pod vedením vedoucí práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Lipnici nad Sázavou dne 2. 8. 2023

Podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřil poděkování paní doktorce Magdaleně Richterové za její cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Dále děkuji za pomoc, a především psychickou podporu své mamince, babičce a přítelkyni.

Abstrakt

Hlavním obsahem této bakalářské práce je zpracování portfolia profesního rozvoje Petra Laciny, které obsahuje deset povinných částí se závaznou strukturou. Odborná eseje na téma neverbální komunikace. Téma neverbální komunikace jsem si vybral z toho důvodu, neboť se domnívám, že nás provází celým životem, a je pro mě velmi zajímavé. v souvislosti s tématem práce je zpracován i konspekt knihy. Profesiografický rozbor učitele praktické výuky a případová studie vybrané školy jsou součástí praktické části bakalářské práce. V přípravě na přímou pedagogickou činnost jsou zúročeny teoretické a praktické znalosti. Teoretické poznatky jsou čerpány především z doby studia na Karlově univerzitě a z odborné literatury oborů pedagogiky, psychologie a sociální pedagogiky. Napříč celým portfoliem je popsán autora profesní i osobní růst.

Klíčová slova

Portfolio, profesního rozvoj, neverbální komunikace, případová studie školy

Abstract

The main content of this bachelor thesis is the elaboration of Petr Lacina professional development portfolio which contains ten mandatory parts with a binding structure. From the professional essay on the topic of nonverbal communication, I chose the topic nonverbal communication, because I believe that it accompanies us throughout our lives and is very interesting to me. In connection with the topic of the thesis, a book outline has been prepared. The professionographical analysis of the practical teacher and the case study of the selected school are part of the practical part of the bachelor thesis. Theoretical and practical knowledge is capitalized in preparation for direct teaching activities. The theoretical knowledge is mainly drawn from the period of study at Charles University and from the literature of the fields of pedagogy, psychology and social pedagogy. The author's professional and personal growth is described throughout the portfolio.

Keywords

Portfolio, professional development, authority, communication, school case study

Obsah

1	Předmluva.....	8
2	Profesní strukturovaný životopis.....	9
3	Neverbální komunikace jako nedílná součást vyučovacího procesu	11
3.1	Pojem neverbální komunikace.....	12
3.2	Neverbální komunikace v rámci vyučovacího procesu	14
3.3	Typy neverbálních projevů ve vyučovacím procesu	15
3.4	Pravidla pedagogické komunikace	20
3.5	Závěr	21
4	Seznam prostudované literatury	22
5	Konspekt knihy	23
5.1	Organizace a uspořádání knihy.....	23
5.2	Hlava.....	25
5.2.1	Oči	25
5.2.2	Úsměv.....	26
5.2.3	Ústa.....	26
5.2.4	Rty	27
5.3	Reflexe knihy	28
5.4	Závěr	28
6	Profesiografický rozbor učitele praktického vyučování.....	30
6.1	Legislativní kvalifikační požadavky	30
6.1.1	Pedagogický pracovník	30
6.1.2	Učitel praktického vyučování.....	31
6.2	Odborné požadavky na činnost učitele praktického vyučování	33
6.2.1	Profesní kompetence	33
6.2.2	Osobnost učitele	35
6.2.3	Pedagogické dovednosti	36

6.3	Pracoviště učitele praktického vyučování	37
6.4	Povinnosti učitele praktického vyučování	39
7	Případová studie školy	43
7.1	Historie školy	43
7.2	Specifikace a přehled oborů vzdělávání ŠVP	44
7.3	Údaje o zařízení školy	47
7.4	Praktické vyučování ve škole	48
7.5	Minimální preventivní program.....	51
7.6	Klima školy.....	54
8	Písemná příprava na přímou pedagogickou činnost.....	56
9	Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu	61
10	Literatura	63

1 Předmluva

Abych byl upřímný, rozhodl jsem se vypracovat Portfolio profesního rozvoje především z toho důvodu, že je přehledně strukturované do deseti povinných kapitol. Jako učitel odborných předmětů na střední škole jsem si uvědomil, že mnoho témat z bakalářské práce mi je blízkých a relevantních pro můj pedagogický rozvoj.

Téma odborné eseje je neverbální komunikace ve vyučovacím procesu, která hraje v našem životě a ve vzdělávacím prostředí zásadní roli. Skrze gesta, mimiku, tón hlasu a další nonverbální signály vyjadřujeme emoce, postoje a sdělení, která mohou mít obrovský dopad na komunikaci a interakci s našimi žáky. Tato forma komunikace představuje fascinující oblast, která si zaslouží naši pozornost a porozumění.

Koncept knihy Tajemství řeči těla: Gesta, která prozradí více než slova napsal autor Joe Navarra jako průvodce do světa neverbální komunikace. Tato kniha se zaměřuje na to, jak gesta a další formy neverbálního vyjadřování ovlivňují naši komunikaci a jak je můžeme lépe porozumět a využít. Tajemství řeči těla je kniha, která osvětluje důležitost neverbální komunikace a poskytuje praktické nástroje pro lepší porozumění a efektivní komunikaci. Je vhodná pro každého, kdo se zajímá o lidskou interakci a chce zdokonalit své komunikační dovednosti.

Hlavní myšlenka profesiografického rozboru je poskytnout ucelený obraz o specifických charakteristikách pedagogického povolání. To zahrnuje popis očekávaných dovedností, vzdělání, zkušeností a osobnostních vlastností, které jsou nezbytné pro úspěšné vykonávání pedagogické práce.

Kapitole případové studie školy posloužila budova Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s. r. o., která je školou, kde vyučuji odborné předměty oboru reprodukční grafik. Škola se specializuje na vzdělávání v oblastech informatiky a cestovního ruchu. Tato případová studie se zaměřuje na unikátní přístupy a iniciativy, které tato škola přináší ke svému vzdělávacímu procesu. Zároveň jsem měl ve škole možnost připravit si a zrealizovat přípravu na vyučovací hodinu.

2 Profesní strukturovaný životopis

OSOBNÍ ÚDAJE

Petr Lacina

Bydliště: Lipnice nad Sázavou 301, 582 32 Lipnice nad Sázavou

Telefon, email: +420 792 500 171, lacinapetrz@seznam.cz

Rok a místo narození: 1983, Havlíčkův Brod

VZDĚLÁNÍ

Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku, 2020 – dosud

Akademie – VOŠ, Gymn. a SOŠUP Světlá nad Sázavou, Chemie silikátů a řízení výroby zpracování kamene, 2012–2015 (absolutorium)

Akademie – VOŠ, Gymn. a SOŠUP Světlá nad Sázavou, ukončeno maturitní zkoušku Kamenosochařství 2008–2012

PRACOVNÍ ZKUŠENOSTI

Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s. r. o., **Učitel a koordinátor odborného výcviku**, 2021 – dosud

Akademie – VOŠ, Gymn. a SOŠUP Světlá nad Sázavou, **Učitel odborného výcviku**, 2018–2020

Crystalite Bohemia s.r.o. Světlá nad Sázavou, **Technická kontrola**, kontrola jakosti výrobků, 2015–2017

JAZYKOVÉ ZNALOSTI

Anglický jazyk, základní

Německý jazyk, základní

OSTATNÍ DOVEDNOSTI

MS Word, Excel, PowerPoint, Outlook, Email

CERTIFIKÁTY

Národní pedagogický institut České republiky, Jihlava, 2019

Studium pedagogiky

Rozvoj škol, Hubatka Consulting, 2022

NICOM, a. s. počítačová a fotografická škola, 2021

Adobe Illustrator základní kurz

ŘIDIČSKÉ DOVEDNOSTI

Skupina B

VLASTNOSTI a DALŠÍ ZÁJMY

Šachy, sport, turistika.

Lipnice nad Sázavou

Lacina Petr

3 Neverbální komunikace jako nedílná součást vyučovacího procesu

V rámci odborné eseje se zaměřím na téma neverbální komunikace jakožto krucióálního nástroje v pedagogické komunikaci a ve vyučovacím procesu. Jako učitel odborných předmětů cítím jistou povinnost vymezit několik základních pojmů s tématem spojených. Hlavní myšlenkou je objasnit a zdůraznit význam neverbální komunikace v práci pedagogů, respektive v rámci vyučovacího procesu. Za klíčové pojmy eseje tedy považuji: komunikaci, neverbální komunikaci a její roli ve vyučovacím procesu.

Komunikace je pojem, který má širokou škálu použití. Je jedním z nejdůležitějších předpokladů bytí člověka. Realizuje se prostřednictvím verbálních (slovních) a neverbálních (mimoslovních) projevů člověka. Autoři kalifornské školy v Palo Altu, Paul Watzlawick, Janet Beavinová, Don D. Jackson ji charakterizovali jako *prostředek pozorovatelných projevů mezilidských vztahů*,¹ což je definice, která z mého úhlu pohledu představuje velmi dobrý odrazový můstek pro další rozvíjení tohoto tématu. Pakliže se k definici vrátím, osobně bych jí doplnil o menší dodatek, a to prostředek pozorovatelných projevů mezilidských vztahů tvořící významný zdroj informací pro pozorovatele, který z ní dokáže číst. Myslím, že je velice důležité umět interpretovat projevy neverbální komunikace, neboť se domnívám, že chybné čtení v těchto projevech představuje potenciálně silnou a těžko překonatelnou bariéru nejenom ve vztahů učitele a žáka.

Komunikace tedy z obecného hlediska znamená předávání informací mezi lidmi a zároveň se stává základní složkou jejich interakce. Ovšem zůstává otázka, jaký má vlastně význam neverbální komunikace? Mimoslovní komunikace, jak se jí často přezdívá, je souhrnem sdělení, která člověk vysílá do svého okolí. v této komunikaci člověk své projevy nevyjadřuje slovy. Řeč těla je upřímnější než to, co pronášíme ústy, z toho důvodu, že velká část našich neverbálních projevů působí nezávisle na našem vědomí. Verbálním kanálem jsou přenášena jen takzvaná tvrdá fakta, avšak to, co je vysíláno pomocí neverbálního kanálu, nakonec vykreslí jakýsi „obraz duše“, odraz našeho prožívání či našich emocí. Proto v důsledku například naše ruce, nohy a oči jsou stejně výmluvné jako náš jazyk. Takže i když nemluvíme, projevujeme se řečí těla. Přestože v dnešní rychlé době lidstvo dokázalo vytvořit různé vyspělé dorozumívající prostředky, tak neverbální komunikace je vývojově starší forma komunikace, a stále velice významnou, důležitou a nezastupitelnou složkou lidské interakce.

¹ WATZLAWIK P., BAVELASOVÁ, J. B., JACKSON, D. D. Pragmatika lidské komunikace. Hradec Králové: Konfrontace, 1999, s. 38.

3.1 Pojem neverbální komunikace

Jak již bylo zmíněno výše, neverbální komunikace, též mimoslovní nebo nonverbální, je jednou z forem pedagogické komunikace, která tvoří do jisté míry komplementární vztah s projevem verbálním. Termín je složen z latinského *verbum* = slovo a *non* = ne, tzn. komunikace nepoužívající slova. Je jedním z elementárních lidských projevů komunikace, které nevyjadřujeme slovy. Samotná definice je poměrně obtížná a ucelené vymezení pojmu je natolik široké, že prakticky každý autor má svou vlastní definici. Ovšem přihlédnutím k nutnosti jasné definice zde využiji tu, kterou uvedl J. Křivohlavý: *Neverbální komunikace – řeč pohledů, gest a úsměvů*.² Dovolím si doplnit pohled pedagoga, a sice fakt, že neverbální komunikace je mnohdy důležitějším sdělovacím prostředkem nežli komunikace verbální, a její pochopení a osvojení je do jisté míry klíčem k profesi pedagoga.

Za důležité také považuji zmínit neverbální signály, což jsou fyzické projevy organismu, které můžeme analyzovat a interpretovat. Tyto signály mohou být naučené (vojenský pozdrav rukou), vrozené (mrknutí na druhou osobu) nebo kombinací obojího (smích v divadle). *Albert Mehrabian zjistil, že verbální složka tvoří pouhých 7 % obsahu sdělení, vokální složka (tón hlasu, modulace a další zvuky) tvoří 38 % obsahu sdělení a zbývajících 55 % obsahu sdělení je zprostředkováno neverbálními signály*.³ Proč dle uvedeného výzkumu je neverbální složka tak dominantní? Důvodem může být, že už jako malé děti jsme si často hrály na pískovišti a používaly různé pohyby, výrazy a gesta. To znamená, že neverbální komunikaci člověk požívá již od útlého dětství, kdy je tato komunikace zprvu jediným možným prostředkem k dorozumění se s okolím. Postupem času se člověk naučí řeči a umí se již dorozumět za pomoci verbálních výroků. Avšak ona neverbální složka jej i nadále doprovází. Neverbální signály a projevy jsou v komunikaci s ostatními minimálně stejně důležité jako projevy verbální. Při komunikaci je důležité vnímat nejen slova, která nám druhý říká, ale také si všimnout mimořechových projevů, které danou řeč doprovázejí.

Jistou pozornost neverbální komunikaci věnoval také Charles Darwin, který někdy bývá dokonce považován za zakladatele vědy o komunikaci tělem. Právě Charles Darwin byl prvním, kdo studoval mimiku a emoce, které se dle něj právě v mimice projevují. Tvrdil, že mnoho

² KŘIVOHLAVÝ, Jaro. AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE. FILMOVÁ A TELEVIZNÍ FAKULTA. *Neverbální komunikace: řeč pohledů, úsměvů a gest*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.

³ PEASE, Allan. *Řeč těla*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-582-2. s. 9.

našich mimických projevů a pohybů hlavy jsme zdělili od zvířecích předků.⁴ Všiml si například toho, že lidé i zvířata naklánějí hlavu na stranu, když je něco zaujme, či obnaží zuby při agresi.

Toto nahrává teorii, že naše neverbální projevy jsou vrozené. Neverbální vyjadřování emocí se stalo předmětem mnoha výzkumů, které ve většině případů odhalily, že výrazy obličeje mají všeobecný význam, jsou u všech lidí stejné, tudíž vrozené. Takové výzkumy prováděli například američtí psychologové Paul Ekman a Wallace Friesen, kteří zkoumali schopnost rozpoznání emocí lidmi z různých zemí, a také německý vědec Eibl-Eibesfeldt, který studoval úsměv u hluchých a slepých dětí.⁵

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že základní otázka, tedy zda jsou prostředky neverbální komunikace vrozené či naučené, není vůbec jednoduchá a nelze na ni najít jednoznačnou odpověď. Obecně je však přijímáno tvrzení, že většina neverbálních signálů je vrozená a v průběhu života dochází pouze k jejich zdokonalování.

Koneckonců neverbální signály vás mohou upozornit na emocionální stavy, jako jsou, napětí a hněv, nebo mohou pomoci odhalit, že někdo něco skrývá nebo neříká pravdu. Řeč těla se řídí některými vzory a pravidly, která se pravidelně vyskytují v určitých emočních situacích, a jsou tak poměrně dobře zmapovány určité projevy těla, které se projevují například při nervozitě, strachu nebo antipatii k určité osobě. *Jako každý jazyk má i řeč těla svá pravidla a vytváří systém, kterému je možné se na jedné straně do určité míry naučit napodobováním a na druhé straně je do jisté míry daný naší kulturou.*⁶

Člověk, který si uvědomuje svoji neverbální komunikaci a je bazálně znalý v jejím správném používání, bude pravděpodobněji úspěšnější v celkovém dorozumívání se s lidmi. Bude adekvátněji reagovat na podněty, které na něj buď vědomě, ale i nevědomě vysílají ostatní jedinci a bude schopný lépe vyjádřit své myšlenky svému protějšku při rozhovoru, nebo i širšímu publiku.

Za důležité také považuji uvést, že neverbální forma sdělování je velmi pestrá, nespočívá pouze v mimice a gestech, ale dochází také ke sdělování prostřednictvím pohybu těla a obličeje bez použití verbální komunikace, respektive mluveného slova. Dešifrovat neverbální signály má

⁴ BARKER, Larry. Communication. 4th edition. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1987. 436 s. ISBN 0-13-153909-4.

⁵ ATKINSONOVÁ, Rita. Psychologie. Vyd. 2. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-640-3.

⁶ HARTLEY, Mary. Řeč těla v praxi. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-844-9. s. 61.

velký význam ve všech profesích, kde se lidé dostávají do častého kontaktu s jinými lidmi, avšak moji cílovou skupina, na kterou se zaměřím je škola. Schopnost „odečítat“ nonverbální sdělení je mimořádně důležitá.

Neverbální komunikace u člověka představuje komplexní děj, ve kterém se uplatňují nejen vrozené automatismy, ale také umělé lidské výtvořiny. Je však důležité si uvědomit, že neverbální komunikace je závislá na mnoha aspektech, jako jsou například věk, aktuální psychický stav, probíhající situace, ale také kulturní a rodová příslušnost. Právě odlišnosti neverbální komunikace vztahující se ke kultuře a k pohlaví jsou velmi důležitými prvky, které se staly předmětem mnoha výzkumů.

3.2 Neverbální komunikace v rámci vyučovacího procesu

Proces učení zaujímá v životě jednotlivce i společnosti velmi významné místo, je to jeden z nejdůležitějších druhů lidské činnosti. Značná část vzdělávání a učení je uskutečňována v prostředí školy. Ta je, jako každá společenská instituce, systémem s osobitými prvky a funkcemi. Neverbální komunikace je disciplína, která se zabývá popisem, analýzou a hodnocením komunikace ve výchovných a vzdělávacích situacích. Shrnuje poznatky o systému a zákonitostech komunikace, o efektivní komunikaci, o možnostech jejího nácviku a zlepšení. Komunikace je základním prostředkem výchovy a vzdělávání prostřednictvím verbálních a neverbálních projevů učitele a žáků. Neverbální komunikací lze sdělit emoce, názor na probíranou věc, reakci na řečníka, zájem o sblížení nebo naopak touhu se sociálně distancovat.⁷ Neverbálně se však nedají signalizovat některé výrazy, například slovo „nic“. Každý pohyb, každý výraz obličeje má svůj význam a prozrazuje o člověku více informací, především o jeho temperamentu a náladě.

Řada projevů nežádoucího chování může být odstraněna bez přerušení hodiny prostřednictvím neverbální komunikace ze strany učitele. Pouhý pohled na žáka, který se chová nežádoucím způsobem, může stačit pro zastavení tohoto chování. I pohyb učitele směrem k žákovi, který se chová nevhodně, může toto chování zastavit. Jestliže ani toto nestačí, může učitel lehce položit ruku na žákovo rameno. Důležité je postupovat opatrně u žáků, kteří jsou v pubertě, protože na takový kontakt mohou reagovat popudlivě. Dle mého názoru výhoda neverbální komunikace

⁷ BARKER, Larry. Communication. 4th edition. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1987. 436 s. ISBN 0-13-153909-4.

⁷ ATKINSONOVÁ, Rita. Psychologie. Vyd. 2. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-640-3.

⁷ HARTLEY, Mary. Řeč těla v praxi. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-844-9. s. 61.

spočívá v tom, že obvykle působí jen na žáka, který se chová nevhodně, aniž by byla přerušena hodina.

V rámci vyučovacího procesu se osobně zaměřím na dominantní a zásadní složky neverbální komunikace, a to sdělování mimikou, haptikou, vizikou, postrulogií, proxemikou a gesty. Úprava zevnějšku představuje spíše doplňkové složky komunikace. Důvodem prioritizace některých složek na úkor jiných, je mé vlastní přesvědčení, v tom, že pohledy, gesta a mimika jsou upřímnější a daleko více vypovídající, nemluvě o faktu, že tyto možnosti projevu vyžadují opravdu značnou snahu k jejich zvládnutí a rovněž je nikdy nelze zcela ovládnout a tím pádem je jejich vypovídající hodnota tedy vyšší.

3.3 Typy neverbálních projevů ve vyučovacím procesu

Mimiku bych zmínil jako první typ projevu neverbální komunikace ve vyučovacím procesu. Termín mimika představuje především výrazy tváře a je odvozeno z řeckého výrazu mimeomai, což lze do češtiny přeložit jako citlivě napodobující, imitující a zpodobňující. Je zde tedy kladen důraz na pohyb obličejových svalů (proměny odehrávající se v lidském obličejí, jimiž člověk vyjadřuje průběh myšlenek nebo svůj vnitřní stav při smíchu, pláči, zamračení). Zvlášť důležitými mimickými partiemi jsou oči a ústa, čelo a nos, jejichž tvary si významně mění stahem mimických svalů. Mimikou se tedy rozumí vědomé i nevědomé výrazy tváře způsobené stahy obličejových svalů, kterými vyjadřujeme své pocity a emoce, například štěstí, překvapení, zájem a rozčilení. *Někteří vědci tvrdí, že mimikou lze vyjádřit osm základních emocí, mezi které patří štěstí, překvapení, strach, hněv, smutek, odpor, opovržení a zájem.*⁸ Funkce mimiky jsou podmíněny tím, že osoba přijímající sdělovanou informaci mimický projev sleduje.

Přestože je mimických svalů jen něco málo přes dvacet, dokáží různě silně stahy a jejich kombinace vyjádřit desítky citů a emočních rozpoložení. Výraz však dokáže také vyjádřit chuťové kvality, například šklebící se člověk při konzumaci citronu. Theodor Piderit, který se systematicky zabýval psychologií výrazů, došel kombinací čtyř čelních partií, pěti očních partií, dvou nosních a devíti ústních partií s rozdílnými kvalitami a kvantitami projevů na různé chutě k 360 obličejovým výrazům.⁹ Člověk dokáže s velkou přesností odlišit sedm primárních emocí ve výrazech obličejí: štěstí/neštěstí, radost/smutek, zájem/nezájem, spokojenost/

⁸ BARKER, Larry. Communication. 4th edition. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1987. 436 s. ISBN 0-13-153909-4.

⁹ ŠEDÍVÝ, Vladimír. Sociální komunikace. Vyd. 1. Brno: Ediční středisko, 2009. ISBN 978-80-7375-277-4.

nespokojenost, klid/rozčilení, strach/pocit jistoty, neočekávané překvapení/splněné očekávání.¹⁰

Ve školních třídách bychom se měli nejčastěji setkat s mimikou v podobě úsměvu, který vyjadřuje pozitivní atmosféru ve třídě. Avšak málo bychom se měli setkávat s opakem úsměvu, což je jakýsi úšklebek, který zpravidla vyjadřuje nějakou nelibost či nespokojenost. Jestliže se snažíme poznat psychický stav druhého člověka, představuje mimika nejdůležitější sdělení ze všech způsobů mimoslovní komunikace. Proto vznikají různé výcvikové programy, které umožňují zájemcům lépe „číst“ emocionální stavy lidí podle jejich výrazů obličeje. Osobně si myslím, že výraz obličeje je základním typem neverbální komunikace, který, pokud ho učitelé správně využívají, může zlepšit vyučování ve třídě a žákům tak usnadnit chápání různých pojmů.

Haptika neboli doteky jsou dalším neverbálním projevem. Jedná se o komunikaci tělesným dotykem. Nejčastěji jde o podání ruky. Avšak ve školském prostředí může jít o „poplácání žáka na ramenou“ apod. Haptické signály jsou velmi silné, mají velkou informační hodnotu a leccos napoví o vnitřním stavu člověka. Potřeba dotýkat se někoho či něčeho je velice důležitá a má velký vliv na rozvoj tělesné i psychické osobnosti člověka.¹¹ Hmat není jedním smyslem, ale je to celý soubor různých smyslů, které mají společné to, že jejich orgány jsou zakončeny v kůži. *Při dotyku části těla na nějaký předmět jsou stlačována dotyková tělíska, kterých je pod kůží přibližně milion. Nejsou však rovnoměrně rozložena, nejvíce je jich na prstech, rukou, zápěstích a na obličeji.*¹² Tato dotyková tělíska mají nervová zakončení, jež jsou na povrchu kůže a při stimulaci ovlivňují fyziologické děje ale i neurofyziologické pochody.¹³

¹⁰ VITÁSKOVÁ, Kateřina. *Posuzování verbální a neverbální složky komunikace ve speciálněpedagogické praxi: výsledky partikulárních výzkumných šetření*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-3989-1.

¹¹ VITÁSKOVÁ, Kateřina. *Posuzování verbální a neverbální složky komunikace ve speciálněpedagogické praxi: výsledky partikulárních výzkumných šetření*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-3989-1.

¹² HARTLEY, Mary. *Řeč těla v praxi*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-844-9. s. 68.

¹³ PEASE, Allan. *Řeč těla*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-582-2.

Dotykem ruky lze žáka povzbudit i ukáznit, a přitom může jít o velmi jemný pohyb. *Malé děti mají často, dotykový hlad, nedostává-li se jim dostatek dotyků.*¹⁴ Často nejen čekají na dotyk učitele, ale také samy vyhledávají dotyk – přitisknou se k učiteli.

Paralingvistika nebo tón řeči je také velmi důležitým neverbálním projevem. Vztahuje se k naší řeči, ale nedá se zachytit klasickými metodami jazykovědy, například zapsat. Proto patří do základního souboru neverbálních projevů. Tvoří určitý přechod od mimoslovních k slovním způsobům chování. Patří sem rychlost, plynulost, hlasitost, výška, intonace, frázování, výslovnost, ale také chyby v řeči a mlčení, jež se sice projevují absencí zvuku, ale rozhodně nejsou absencí komunikace. Například monotónní nebo vysoký hlas vyjadřuje napětí, melodický naopak uvolnění. *Paralingvistické složky řeči nám na jedné straně pomáhají vyjádřit a dokumentovat pravost sdělované významové složky řeči, a na druhé straně dešifrovat, diagnostikovat, tj. rozpoznat, za čím stojí ten, kdo mluví.*¹⁵

Hlasové dimenze mohou být následující: hlasitost řeči – na škále od šeptání po vysokou hlasitost, respektive křik, výška tónu řeči – od hlubokého tónu po vysoký a intonace – od monotónního projevu až po přehnané intonování, důraz, přízvuk. Mezi časové charakteristiky hlasového projevu lze zařadit rychlost řeči, od pomalé po velmi rychlou, objem řeči – sdělení formálně i obsahově chudé a plynulost řeči – od mluvení se zámlkami a pomlkami až po velmi plynulou mluvu, jedná se o tzv. pauzy.¹⁶

Pauza je přestávka v řeči, která je individuální u každého z nás a může být různě dlouhá a může se vyskytovat na různých místech řeči. U některých žáků bývají pauzy frekventovanější, delší, což je za zapříčiněno nedostatečnou slovní zásobou, nebo také vznikají v případě, že žák neví, jak pokračovat dál ve svém projevu, a tak je zpomalený. Pauzy dělíme na – fyziologické a logické. Fyziologická pauza je přestávka, která slouží k nádechu. Ideální je ji umístit tam, kde má být pauza logická. Logická pauza vytváří členění výpovědi. Touto pauzou se vyčleňují hranice úseků řeči, vět, taktů. Pauzy logické jsou jednak gramatické, jednak významové. Gramatické pauzy jsou tam, kde je spojka, vztažné zájmeno apod. Obyčejně bývají také tam, kde je v psaném projevu interpunkční znaménko.¹⁷

¹⁴ HARTLEY, Mary. Řeč těla v praxi. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-844-9. s. 71.

¹⁵ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1988. 235 s.

¹⁶ PEASE, Allan. Řeč těla. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-582-2.

¹⁷ GAVORA, Peter. Učitel a žáci v komunikaci. Brno: Paido, 2005. 165 s. ISBN 80-7315-104-9.

Gesty se zabývá nauka o pohybech rukou doprovázejících mluvené slovo. Lze je řadit do kineziky, tedy do nauky o pohybové činnosti člověka v sociální interakci. Gesty se rozumí pohyby, které mají velice výrazný sdělovací účel a doprovázejí nebo zastupují slovní projevy. Termín gesto je odvozen z latinského slova gero či gerere, které lze přeložit jako projevovati cit, smýšlení či vlastnost. Latinské gestus také znamená řečnický posunek, z čehož se poté odvodilo gestikulovati. Gestikulace je krátkodobá změna polohy částí lidského těla, jež doprovází, zdůrazňuje či nahrazuje řeč, slovo či tvrzení. Gesta umožňují lepší komunikaci a zároveň uvolňují napětí. Často odrážejí aktuální emocionální stav. Ilustrace jsou gesta, kterými dokreslujeme ve vzduchu verbální projev, ukazujeme směr, vysvětlujeme jako například gesto vzhůru, poklesu. Gesta naznačují určitou ideu – sdělení významu je doprovázeno souborem pohybů. Za důležité považuji to, že gesta mohou vyjadřovat pravý opak toho, co je slovy sdělováno.¹⁸

I gesta hrají ve vyučování důležitou roli, avšak musí být použita správně. Měli bychom se vyvarovat zbytečnému a nadbytečnému používání gest ve škole i mimo ni, protože nakonec může dojít k tomu, že druhá zúčastněná strana komunikace vlastně vůbec nemusí tušit, co jí chceme sdělit. Proto bychom se měli řídit pravidlem, které zní: Všeho s mírou.

Vizika – oči hrají v komunikaci velmi důležitou roli. Pokud jako učitel odborných předmětů vyžadují po žácích aktivní účast při vyučování, tak je nezbytné navázat oční kontakt se žáky. Oči působí jako sdělovače, ale také jako přijímače. Čím menší je oční kontakt, tím nejistěji se cítí příjemce zprávy, tím kratší je vzájemný kontakt a tím méně slov se ve vzájemném kontaktu vysloví.

K nejčastějším způsobům nonverbální komunikace patří právě sdělování pohledy. Během vyučování učitel pohledem monitoruje celou třídu a každého žáka zvlášť. I ve škole se učitel dívá na své žáky a žáci sledují svého učitele. Ačkoliv se to nezdá, tak délka takového pohledu je důležitá. i když obecně lidé nemají rádi příliš dlouhý pohled z očí do očí, protože je většinou brán jako negativní. Jestliže se učitel příliš dlouho dívá při vyučování na svého žáka, může to v žákovi vyvolat rozporuplné pocity, kdy neví, co si má o tomto pohledu myslet. Pokud se jedná o rušivého žáka, žák z tohoto pohledu může vycítit, že přesáhl určitou míru a učitel nemusí používat slova.

¹⁸ BALKÓ, Ilona. *Verbální a neverbální komunikace v českém jazykovém prostředí*. Ústí nad Labem: [Univerzita Jana Evangelisty Purkyně], 2008. ISBN 978-80-7414-087-7.

Za podstatné chci však zmínit, že výraz očí vyjadřuje různé významy: radost, pocit štěstí, smutek, nervozitu, nejistotu, únavu apod. Přímý pohled žáka většinou naznačuje připravenost, otevřenost (nemám co skrývat, nestydím se), sebejistotu. Proto je důležité, aby učitel správně diagnostikoval výraz očí žáků, protože vyjadřuje jejich psychický stav i osobnostní vlastnosti. Pohled učitele je upřený hlavně na tvář a pouze nepatrné procento pohledu je zaměřeno na jiné části (ruce, postoj, oblečení). Při pohledu učitele na žáky má učitel příležitost zjistit, zda mu žáci rozumí či nikoliv.

Posturologie, nebo také posturika, je vědní disciplínou zabývající se studiem sdělování informací pomocí zaujímání určitých poloh částí nebo celého těla. Termín posturologie pochází z latinského slova *positura*, což znamená poloha. Pod tímto pojmem se tedy rozumí například napětí, držení těla, náklony, poloha rukou, nohou či hlavy, konfigurace všech částí těla a jeho natočení v mezilidské komunikaci. Poloha těla však, na rozdíl od gest a mimiky, není libovolná, ale je ovlivněna uspořádáním okolí, například určité pozice zaujme člověk, když sedí na židli, jiné ve volném prostoru a jiné postoje či pozice člověk také zaujímá dle počtu přítomných lidí. Chování člověka v prostoru, zaujímání určitých poloh probíhá jako sled určitých celků s poměrně statickými projevy, například někteří lidé se při řešení problému procházejí, jiní se zase uzavírají do sebe a sklání hlavu.¹⁹

Úprava zevnějšku je nonverbální komunikace, která zahrnuje celé spektrum možností sdělování, a proto i sdělování úpravou zevnějšku patří mezi způsoby této komunikace. i s tímto se běžně ve školách setkáváme. Jedná se např. o oblékání, líčení, účes, volbu nápisů na oblečení žáků. Je přirozené, že učitel působí jako vzor, a proto by jeho oblečení nemělo být proti dobrému vkusu. Vývoj vkusu a módy je však velmi dynamický a to, co bylo znakem dobrého vkusu v minulosti, už nemusí platit. Náušnice v uchu učitele nepůsobí již natolik rušivě či dokonce pobuřlivě, jako tomu bylo před deseti lety. Podmínkou však je, aby vše ostatní bylo v pořádku. V momentě, kdy učitel má například špinavé tričko, neumyté vlasy, může spadat do kategorie „lajdák“, „rebel“. Proto je potřeba být sám sebou, ale také sledovat normy oblékání a vzhledu. Důležitá je i úprava třídy, neboť ta o žácích i učitelích něco vypovídá. Proto by se na této výzdobě třídy měli podílet i žáci, protože je důležité, aby se ve třídě každý z nich cítil dobře.²⁰

¹⁹ LEWIS, D. Tajná řeč těla, Praha: Eastwest publishing, 2008. ISBN 978-80-86663-98-1.

²⁰ BALKÓ, Ilona. Verbální a neverbální komunikace v českém jazykovém prostředí. Ústí nad Labem: [Univerzita Jana Evangelisty Purkyně], 2008. ISBN 978-80-7414-087-7.

Ačkoliv, vezmu-li v úvahu vlastní názor, že vnější vzhled ne vždy vypovídá o znalostech, hodnotách nebo filozofii člověka, tak přesto oblečení může komunikovat. Ve většině případů je však pouze okrasou. Žáci vnímají učitele na základě jejich motivace, upřímnosti a férovosti: oblečením se nechají zmást jen na okamžik. Například oblek od Gucci nemůže z mrzouta udělat veselého učitele. Úsměv má mnohonásobně vyšší hodnotu, než kolik učitel zaplatí za oblečení.

Proxemika je další částí neverbální komunikace, která se objevuje ve školství. V proxemice jde o využívání vzdálenosti při komunikaci ve směru horizontálním i vertikálním. Každý jedinec potřebuje určitý prostor, aby se cítil pohodlně. Tento prostor je relativní, individuálně a kulturně odlišný. Proxemika ukazuje, co si říkáme vzdáleností mezi sebou ve vzájemném kontaktu. Každý zásah do zóny se projevuje emotivně. Intimní prostor – vzdálenost, kdy se můžeme navzájem dotýkat, jde o prostor od cca 15 do cca 45 cm a vstupují do něj jen nejbližší osoby. Vlastní osobní prostor – je prostor délky natažených paží (například při společenských událostech a všude tam, kde si podáváme ruce), jde o vzdálenost od cca 46 cm do cca 120 cm. Společenský prostor – tento prostor využíváme ve většině každodenních setkání, v této vzdálenosti se cítíme pohodlně (například při jednání s kolegy z práce nebo s jinými známými lidmi), vzdálenost cca od 1,2 do 3,6 m. Veřejný prostor – tento prostor využíváme při kontaktu s cizími lidmi, jde o vzdálenost nad cca 3,6 m. v proxemice při rozhovoru hraje svou roli i osobnostní charakteristika člověka (např. liší se průměrná velikost oddálení u extrovertů a introvertů). Velmi důležitý je vztah, který mezi sebou komunikující osoby mají.²¹

3.4 Pravidla pedagogické komunikace

Jestliže chceme, aby pedagogická komunikace měla nějakou úroveň, je nutné, abychom stanovili určitá pravidla. Stanovení pravidel je velmi komplikovaná záležitost. Dá se říci, že tato pravidla stanovují tři skupiny: škola, společnost, učitel a žáci. Škola stanovuje určitá pravidla, která jsou uvedena ve školním řádu. Je to celá řada zákazů a povinností, se kterými žáky seznamuje učitel. Ale tento výčet je tak velký, že není možné, aby si tato pravidla žáci zapamatovali. Často se můžeme setkat s tím, že jestliže žák poruší nějaké pravidlo, které je formulované ve školním řádu, jako trest mu učitel zadá část školního řádu přepsat.²²

²¹ NELEŠOVSKÁ, Alena. Pedagogická komunikace v teorii a praxi. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005, 171 s. ISBN 80-247-0738-1.

²² NELEŠOVSKÁ, Alena. Pedagogická komunikace v teorii a praxi. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005, 171 s. ISBN 80-247-0738-1.

Pravidla, která si stanovuje učitel, hrají ve vzdělávacím procesu důležitou roli. Je třeba, aby se na formulování těchto pravidel účastnili i žáci. Jestliže si žáci za pomoci učitele vymyslí pravidla sami, budou dbát na to, aby byla dodržována, jelikož je tvořili oni sami. Důležité je, aby tato pravidla byla formulována již v počátku školní docházky, neboť na začátku probíhá „zkoumání terénu“ a každý žák bude zkoušet, co si může dovolit a co už ne. Jakmile budou pravidla stanovena, budou žákům dány určité hranice.²³

Je důležité, aby pravidel nebylo moc, protože dochází k jejich nefunkčnosti. Jestliže se žáci podílí na tvorbě pravidel, role učitele spočívá v tom, že kontroluje jednotlivé návrhy a vyvaruje se zbytečných pravidel. Je potřeba, aby pravidel nebylo zbytečně mnoho nebo aby nebyla schválená zbytečná pravidla. Žáci pak tato pravidla nerespektují a nechovají se podle nich. Proto i zde platí pravidlo, všeho s mírou.

3.5 Závěr

Na závěr bych chtěl zmínit, že to, jak se pedagogové o svou neverbální komunikaci a projevy neverbální komunikace zajímají, jak se o ni zajímají u svých žáků, nakolik si ji uvědomují ve svém projevu ve výuce, je nezbytné ke správnému vyučovacímu procesu. Jak člověk vystupuje a komunikuje s lidmi, je velmi důležité. Komunikace jako taková učitelům obecně umožňuje uskutečňovat výchovně-vzdělávací cíle, obsah, realizovat různé metody vyučování a také různé jeho formy.

Různorodé neverbální signály mají funkci dle toho, čeho chce učitel při výuce jejich použitím dosáhnout. Jak při výkladu, tak při diktování mnozí učitelé setrvávají u katedry či v její blízkosti, avšak při samostatné práci žáků převažuje nad setrváváním za katedrou jejich pohyb mezi lavicemi žáků. Neverbální gesta učitelů podporují a zdůrazňují vyslovované či reagují na dění ve třídě. Učitelé v průběhu výuky sledují svými pohledy reakce a výkony žáků, jak žáci pracují ve skupinách, projevy jejich nekázně a jejich pohledy, které vyhodnocují momentální prostředí třídy.

Neverbální komunikace učitele při výuce je významná i v situacích, kdy se řeší provozní, organizační a kázeňské záležitosti, a tehdy, kdy v projevu učitele napomáhá dokreslovat a podtrhovat verbální složku komunikace, či poslouží k zajištění jeho osobního prostoru.

23 NELEŠOVSKÁ, Alena. Pedagogická komunikace v teorii a praxi. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005, 171 s. ISBN 80-247-0738-1.

4 Seznam prostudované literatury

ČADÍLEK, M. *Didaktika odborného výcviku technických oborů*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1081-9.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme*. 1 vyd. Praha: Svoboda, 1988. 235 s. ISBN 25-095-88.

MAREŠ, Jiří., KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Komunikace ve škole*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 210s. ISBN 80-210-1070-3.

MAREŠ, Jiří., KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Sociální a pedagogická komunikace ve škole*. Státní pedagogické nakladatelství, n. p. v Praze 1990. ISBN 80-04-21854-7.

NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. 170 s. ISBN 80-247-0738-1.

PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-070-7.

PODLAHOVÁ, L. *Pedagogická praxe: průvodce pro současné studenty a budoucí učitele*. Olomouc : Univerzita Palackého, 1998. ISBN 80-7076-793-7.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 3. přepracované vyd. Praha: Portál, 2005. 481 s. ISBN 80-7367-047-X.

PRŮCHA J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3.

PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 936 s. ISBN 978-80-7367-546-2. S. 59.

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

VANĚČEK, D. *Didaktika technických odborných předmětů*. Praha: ČVUT, 2016. ISBN 978-80-01-05991-3.

ZVÍROTSKÝ, Michal, Zdeňka HANKOVÁ, Jana KROPÁČKOVÁ a Magdalena RICHTEROVÁ. *Portfolio profesního rozvoje jako alternativní bakalářská práce v profesních oborech*. V Praze: UK, PedF, 2015. ISBN 978-80-7290-846-2.

5 Konspekt knihy

Název knihy: Tajemství řeči těla. Gesta, která prozradí více než slova.

Autor: Joe Navarro

Bibliografický záznam: NAVARRO, J. Tajemství řeči těla: gesta, která prozradí více než slova. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2477-0.

Tuto publikaci jsem nezvolil náhodně, ale proto, že mě zaujal samotný autor. Joe Navarro působil více než dvacet pět let jako zvláštní agent FBI. Současně byl zakládajícím členem elitního programu behaviorální analýzy. Tento program zkoumal chování teroristů, ale také zločinců a špiónů. Knihu jsem tedy zvolil proto, že ji vytvořil skutečný odborník a věřím, že může být tato kniha přínosná také v oblasti pedagogiky. Její uplatnění je zcela jistě velmi rozmanité.

Za zmínku stojí uvést od autora několik publikací včetně: Jak poznat, když vám někdo lže, Jak prokouknout druhé lidi a Síla řeči těla. Lze říct, že knihy Joea Navarra jsou nezbytnou četbou pro každého, kdo se zajímá o neverbální komunikaci a o to, jak využít řeč těla k dosažení osobního i profesního úspěchu.

5.1 Organizace a uspořádání knihy

Zvolená kniha s názvem Tajemství řeči těla: Gesta, která prozradí více než slova je zcela aktuální, byla vydána v roce 2019 v Pardubicích. Překlad provedla zkušená Lenka Vlčková. Kniha je velice zajímavě uspořádána, protože se na rozdíl od jiných knih věnuje zvlášť každé části těla. Konkrétně za důležité informace obsažené v knize považuji právě hlavu a její části, které mají velkou souvislost s oblastí vzdělávání. Hlavní kapitoly v knize se dají rozdělit tedy do čtyř částí a to:

HLAVA – čelo, obočí, oči, uši, ústa, rty, líce, čelist, brada, obličej a krk

RAMENA – paže, dlaně a prsty

HRUDNÍK – trup a břicho

NOHY – boky, hýždě, genitálie a chodidla

Autor knihy v úvodu uvádí, že k výsledkům vlastního zkoumání došel pouze vlastním pozorováním, které si neustále ověřoval a mohl tak vytvořit určité vzorce chování. Autor došel ke zjištění, že tělo dokáže v reálném čase poukázat na neklid či tíseň. Také však existují určité známky, které poukazují na pohodu. Autor též poukazuje na to, že řeč těla je plně využitelná při procesu lhaní. Uvádí, že člověk se ve lhaní stává s věkem čím dál tím lepší, ovšem zkušený pozorovatel může takové chování bez problémů odhalit.

Knihy nabízí zajímavý text na celkem 192 stranách. Přitom autor čerpal nejenom ze svých zkušeností a zjištění, ale také z mnoha různých odborných zdrojů, především zahraničních nebo ze svým předchozích publikací. Přitom nejde o knižní prvotinu autora. Naopak Navarro již napsal v roce 2010 dílo s názvem Jak prokouknout druhé lidi: Příručka bývalého experta FBI. Knihu vytvořil společně s Karlinsem Marvinem. Knihy je psaná velmi srozumitelně, autor uvádí převzaté informace, současně však užívá třetí osobu množného čísla, což působí velmi osobně a srozumitelně. a je vidět, že jde o zjištění samotného autora.

Hned na úvod bych rád zmínil, že mě pro pedagogické účely a celý proces vzdělávání zaujala zajímavá myšlenka. Autor uvádí, že některé vzorce chování jsou hluboce vryty v DNA člověka. Jako příklad autor uvádí slepé dívky, které prostřednictvím svých rukou naznačovaly tanec a takzvanou věž, přitom nic takového ve svém životě nemohly vidět. Zmíněné DNA je přitom zakořeněno v částech mozku člověka a vyvinulo se již v pravěku. Jde o části mozku, které se starají o přežití člověka a jeho schopnost komunikovat. Tento prostředek lze chápat jako univerzální. (str. 14–15)

Ve školní praxi a celkově ve vzdělávání je tedy zcela zásadní, že některé vzorce chování má člověk zakořeněné, a pedagog je může jenom těžko měnit. Je třeba právě v oblasti školství třeba s těmito vzorci efektivně pracovat a žákům a studentům ukazovat, že některé jejich chování může mít souvislost s životem jejich předků, a že je tedy člověk ovlivněn nejenom genetikou a prostředím, ale také vlivy, které si nemusíme umět dnes už vůbec vysvětlit.

Knihy je rozdělena podle jednotlivých částí lidského těla od hlavy až po chodidla. Níže uvedu rozbor publikace v několika projevu neverbální komunikace, které považuji za důležité při spojitosti s pedagogickou oblastí. Především budu uvádět parafráze či citace myšlenek autora, které doplním svými názory a možným využitím v pedagogické praxi.

5.2 Hlava

Kapitola obsahuje podrobný rozbor různých výrazů obličeje a gest, které vyjadřují různé emoce. Jedna z hlavních oblastí, na kterou se tato kapitola zaměřuje, jsou oči a jejich pohyby, protože mohou prozradit mnoho o emocionálním stavu a záměrech člověka.

5.2.1 Oči

Pohledy oči považují za nejdůležitější část lidského těla, pokud má být řešena neverbální komunikace ve vztahu ke vzdělávání. Oči hrají snad nejdůležitější roli u učitele, ale také mohou vypovědět mnohé informace o samotných žácích. Konkrétně přínosně hodnotím kategorii pláč, kterou autor zcela zvlášť rozebírá. Autor uvádí, že pláč může vhodně posloužit k různým osobním, ale také společenským účelům. Nabízí značné očistné emoční uvolnění. Bohužel může posloužit také jako nástroj manipulace, především ze strany dětí, které jej aplikují na dospělé osoby. Autor zmiňuje, že *pokud se vyskytuje hodně často, může nám pláč sdělovat, že daný člověk má klinické deprese nebo jiný psychický problém.* (str. 43)

Pro vzdělávání je tato informace nesmírně důležitá. Některé děti se potýkají s agresí, jiné se v případě problémů uzavřou do sebe nebo se mohou projevovat pláčem. Učitel by měl proto řešit, pokud je dítě více plačtivé nebo pláče třeba i ve vyšším věku, například na druhém stupni základní školy či dokonce na střední škole. Učitel by tedy neměl pláč žáka či studenta řešit sám, nýbrž by měl při řešení vyhledat pomoc specializovaného odborníka, například psychologa či psychiatra. Jde tedy o velice zajímavé, a především přínosné zjištění zejména pro učitele, potažmo pak pro rodiče dětí.

Neméně zajímavou kategorií je „koulení očima“. Autor uvádí, že pokud člověk koulí očima, dává tím najevo nesouhlas, nelibost, ale také pohrdání. Tato neverbální komunikace je často projevována dětmi směrem k rodičům, kteří tímto tělesným signálem dávají najevo svůj vzdor či názor. Tento způsob neverbální chování nepatří do profesionálního prostředí. (str. 45)

Ovšem často se však žáci setkávají s tím, že učitel „koulí očima“, pokud žák či student řekne nesprávnou odpověď. Ačkoliv mi doposud nebylo takové chování příjemné, až po přečtení této části zkoumané knihy mi dochází, že koulení očima je možné chápat jako neprofesionální jednání učitele. Tito učitelé si tímto jednáním mohou snižovat svoji autoritu a současně žáky i demotivovat.

Oční kontakt při výuce hraje důležitou roli. Oči lze využít k upoutání pozornosti, zamyšlením se nad zadanou otázkou žákům. Naopak jiným pohledem zaregistrovat a kontrolovat žáky, kteří při vyučování nedávají pozor. Neposlední radě se v kapitole také uvádí, že oči mohou přesně

indikovat pozitivní nebo negativní vztah. Lidé mají tendenci dívat se déle a častěji na lidi, kterým důvěřují, záleží a váží si jejich názoru než na člověka, o němž mají pochybnosti a nemají ho zrovna v lásce.

5.2.2 Úsměv

V lidské interakci úsměv může vyjadřovat různé emoce a postoje. Autor vysvětluje, jak může úsměv naznačovat štěstí, sympatie nebo souhlas, ale může být také použit k zakrytí negativních emocí nebo vyjádření neupřímnosti.

Jednou ze silných stránek této kapitoly je autorův podrobný rozbor různých typů úsměvů a sdělení, která předávají. Kapitola se zabývá několika typy úsměvů, včetně Duchennova úsměvu, společenského úsměvu, rozpačitého úsměvu a falešného úsměvu.

Duchenneův úsměv, známý také jako pravý úsměv, zahrnuje aktivaci specifických svalů v obličeji, které nelze dobrovolně ovládat. Naproti tomu společenský úsměv je úsměv, který se používá k vyjádření zdvořilosti nebo přátelství, ale nemusí odrážet skutečné emoce. (str. 82-84)

Výrazy v obličeji jsou mezi učiteli a žáky jedním z nejdůležitějších typů neverbálních signálů ve třídě. Například v hodinách odborného výcviku může mimika podpořit podpůrnou a neohrožující atmosféru ve třídě, což napomáhá pozitivnímu postoji žáků a jejich odpovídajícím výsledku při vyučování. Kromě toho by se měl učitel ve třídě častěji usmívat, jelikož usmívající se učitel je ve všech kulturách považován za nositele vřelosti, povzbuzení a bude vnímán jako sympatičtější, přátelštější, vřelejší a přístupnější.

5.2.3 Ústa

Tato část knihy je věnována různým způsobům, jakými mohou ústa v neverbální komunikaci předávat různá sdělení. Kapitola začíná pojednáním o různých funkcích úst, jako je jídlo, pití a mluvení. Autor dále vysvětluje, jak lze ústy také vyjadřovat různé emoce a postoje prostřednictvím neverbálních signálů, jako je mimika, pohyby rtů a gesta.

Snad nejvíce zajímavou kategorií, která je v oblasti pedagogiky nejčastěji řešena jsou jednoznačně ústa. Zcela přínosně hodnotím takzvané očistné výdechy. Jde o to, že pokud člověk vydechuje, a přitom má nafouknuté tváře a stisknuté rty, jde o projev stresu, nebo o to, že člověk svůj stres právě uvolňuje. Takové chování může nastat obvykle po skončení testu či pohovoru. Jedná se o velice hlasité výdechy, které trvají déle než podobné obvyklé chování. (str. 61)

Toto zjištění považuji ve školní praxi za značně důležité. Zejména proto, že učitel může odhalit stres u žáka, a učitel tak může předejít různým konfliktním situacím ve třídě. Například může pozorovat u žáka takzvané očistné výdechy a může zakročit, než nastane ve třídě šikana či agresivní chování žáka.

Ústy lze dále činit takzvané mlasknutí. Jde o zvuky, které jsou tvořené jazykem a zuby. v mnoha společnostech jde o neverbální symbol vyjádření nesouhlasu, ale také k upoutání pozornosti na něco, co není správné. Tento symbol se využívá také k možnému zostuzení jiného člověka. Tento ostrý a krátký zvuk obvykle doprovází mávající prst a ukazuje, že byl prohřešek zaregistrován. Například rodiče mlasknou, když začínají být děti neposlušné. (str. 75)

Ve školním prostředí je však třeba být s tímto neverbálním symbolem opatrní. Především ze strany učitelů. Právě oni si často nemusejí uvědomovat, že touto neverbální komunikací mohou vyvolat problém či konflikt. Učitel, který mlaskne, aby žáka či studenta upozornil na to, že udělal chybu, například ve svém projevu, může být nepochopen a žák si může jeho gesto vyložit jako jeho možné zesměšnění. Učitel by proto měl proto raději tento způsob neverbální komunikace omezit nebo úplně eliminovat.

5.2.4 Rty

Stejně jako oči či ústa, důležitou roli hrají také rty. z celé problematiky neverbální komunikace prostřednictvím rtů považuji v oblasti vzdělávání za zásadní tematiku pokládání prstů na rty. Autor objasňuje, že pokud si někdo zakrývá rty rukou, jde o projev nejistoty či pochyb. Vždy je třeba takové chování posuzovat v celém kontextu dění. Především tohle gesto využívají lidé, kteří si potřebují něco promyslet nebo zpracovat položenou otázku. Též může jít o pomůcku pro úlevu stresu. (str. 77)

Tento projev neverbální komunikace považuji pro účely vzdělávání za velice důležitý. Každý učitel by měl vědět, že pokud si jeho žák pokládá své prsty na rty, pak přemýšlí o řešení problémů, není proto vhodné jej zahrnovat dalšími problémy a dalšími otázkami. Například je vhodné jej nechat se nad tématem zamyslet a třeba nabídnout i řešení.

Rty mohou vytvořit také úsměv. i ten má velkou důležitost při procesu vzdělávání. Konkrétně jde o předstíraný úsměv. Autor poukazuje na to, že předstíraný úsměv se využívá k tomu, aby člověk druhého přesvědčil, že je všechno v pořádku. Je proto důležité dokázat odlišit skutečný úsměv od předstíraného. Dle autora je odlišení zcela jednoduché, protože při předstíraném úsměvu člověk vypadá nepřírozeně a člověk do takového úsměvu obvykle zapojuje pouze jednu

stranu tváře. Naopak platí následující pravidlo. *Do upřímného úsměvu jsou oči a obličejové svaly zapojeny rovnoměrně po obou stranách tváře.* (str. 83)

Je očekáváno, že učitel dokáže u žáků či studentů rozeznat jejich skutečné pocity, a především poznal, kdy si žáci a studenti na něco hrají. Díky tomu může učitel poznat, že žáci něco tají a může včas jejich úmysly odhalit. Tak například je jednodušší odhalit šikanu a agresi, která probíhá o přestávkách, pokud učitel ví, že děti se během hodin přetvařují. Současně by měl každý učitel dokázat poznat, kdy se žák usmívá skutečně nebo pouze jako, či dokonce je jeho úsměv ironický. Pouze tak může pochopit, co si žák myslí.

5.3 Reflexe knihy

Knihy se velmi dobře četla a bylo možné nalézt mnohé spojitosti s oborem pedagogiky. Současně bylo patrné, že knihu píše odborník, který má hlubší poznatky o neverbální komunikaci, které jiné knihy neposkytují.

Rád bych zmínil, že i mnohé, v této práci neuvedené informace, mají velkou souvislost s oblastí vzdělávání. Jsem si však jist, že jsem zde zmínil pouze informace nejvíce důležité. Zejména jsem se orientoval na takové, které mohou být pro další využití v rámci dalších prací, například bakalářské práce, nejvíce přínosné a také nejvíce využitelné.

Knihu hodnotím velice pozitivně a taktéž se domnívám, že kniha je vhodná pro laiky, ale také některé odborníky, například pro učitele, lékaře, sociální pracovníky a mnohé další profese, kteří pracují s lidmi. Kniha mě obohatila v tom, že podvědomě si sice popsané souvislosti uvědomuji, ovšem, v praxi jsem si až doposud neuměl mnohé symboly neverbální komunikace vhodně vysvětlit. Nyní jsem získal potřebné informace a lépe mohu porozumět signálům, které vysílá každé tělo. Především tělo žáka a studenta.

Konkrétně mohu lépe poznat možnou přicházející agresi z řad žáků či studentů, ale také si více mohu všimnout stresu u studentů či dokonce jejich poruch nebo hlubších problémů. Taktéž si již lépe dokážu povšimnout nadřazenosti některých žáků a studentů. Taktéž jsem si uvědomil, jakého chování by se měli učitelé vyvarovat, aby působili profesionálně a zachovali si svoji přirozenou autoritu.

5.4 Závěr

Nejdříve jsem poskytl základní informace o knize. Poté jsem ve druhé kapitole poskytl konkrétní myšlenky z knihy a aplikoval je na oblast pedagogiky. Následně jsem si vypsál

zajímavé informace získané během četby. Třetí kapitolu jsem věnoval celkovému zhodnocení knihy. Práce poskytla velice zajímavé informace, které jsou využitelné pro další práci s textem. Na závěr bych rád zmínil, že v práci byly zmíněny především aspekty neverbální komunikace, které nejsou tolik zřejmé. Byla zaměřena pozornost především na méně známé symboly, které se při neverbální komunikaci využívají.

6 Profesiografický rozbor učitele praktického vyučování

V této kapitole je představen profesiografický rozbor učitele praktického vyučování. Praktické vyučování je součástí zpravidla středního vzdělávání, kdy je žákovi poskytnuta počáteční odborná příprava v daném studijním oboru. Hlavní formou praktického vyučování je odborná praxe a odborný výcvik, dále pak i cvičení, učební praxe, umělecká praxe apod., dle charakteristiky daného studijního oboru.

Praktické vyučování je prováděno ve školách či ve školských zařízeních, případně přímo na pracovištích fyzických a právnických osob, jež jsou k poskytování praktického vyučování kompetentní a s danou školou uzavřou smlouvu o rozsahu, obsahu a podmínkách praktického vyučování prováděného v jejich provozovně. Žáci praktického vyučování se po jeho dobu stávají „pracovníky“, na které se vztahují určitá ustanovení zákoníku práce, a to jak z hlediska charakteristiky práce, tak i z hlediska ochrany zdraví při práci a bezpečnosti, práce s určitými látkami aj.²⁴

Během praktického vyučování jsou jak pod dohledem určených pracovníků dané provozovny, tak pod dohledem učitele praktického vyučování. Učitel praktického vyučování je zpravidla zaměstnanec dané školy, a aby se jím mohl stát, musí splnit určitá kritéria, která jsou uvedena v podkapitolách níže.

6.1 Legislativní kvalifikační požadavky

V této podkapitole jsou uvedeny legislativní požadavky na výkon profese učitele praktického vyučování, přičemž nejprve jsou zmíněny obecné legislativní podmínky kladené na pedagogické pracovníky, tj. i učitele, a až poté jsou zmíněny konkrétní zákonné kritériální požadavky na učitele praktického vyučování.

6.1.1 Pedagogický pracovník

Pedagogickým pracovníkem je osoba vykonávající přímou výchovnou, vyučovací speciálně-pedagogickou či pedagogicko-psychologickou činnost, při níž svým přímým působením ovlivňuje vzdělávaného. Pedagogický pracovník svou činnost provádí na základě zvláštního právního předpisu. Přímou pedagogickou činnost tak vykonává učitel, vychovatel, speciální pedagog, psycholog, pedagog volného času, asistent pedagoga, pedagog v zařízení

²⁴ Zákon č. 561/2004 Sb., § 65.

pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, vedoucí pedagogický pracovník, trenér, anebo metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně.

Pedagogický pracovník musí být dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, § 3 plně způsobilý k právním úkonům, musí disponovat odbornou kvalifikací stanovenou pro danou přímou pedagogickou činnost, musí být bezúhonný, zdravotně způsobilý a s prokázanou znalostí českého jazyka, nestanovuje-li zákon jinak.²⁵

Každý pedagogický pracovník musí vykonávat veškerou výchovnou a vzdělávací činnost s ohledem na zásady a cíle vzdělávání. Je důležité, aby respektoval, chránil a hájil práva dětí, žáků a studentů a zajistil ochranu jejich zdraví a bezpečí. Taktéž je nutné předcházet jakýmkoliv formám rizikového chování ve školách a školských zařízeních, včetně školních akcí mimo školu.

Pedagogický pracovník má odpovědnost vytvářet bezpečné a pozitivní klima ve školním prostředí a podporovat budování příjemné a bezpečné atmosféry. Součástí jeho role je také respektovat a zachovávat mlčenlivost, chránit osobní údaje dětí, žáků a studentů a zabránit jejich zneužití.

V případě jakékoliv změny zdravotního stavu nezletilého jedince je pedagogický pracovník povinen bezodkladně kontaktovat jeho zákonné zástupce, abychom zajistili potřebnou péči.

Pokud pedagogický pracovník spolupracuje se školským poradenským zařízením, je důležité, aby si vyměňoval informace o nezletilém s jeho zákonnými zástupci a maximalizoval spolupráci s nimi. Tímto způsobem se zajišťuje komplexní podpora žáka.

V rámci výchovy a vzdělávání nezletilých je také nezbytná úzká spolupráce pedagogického pracovníka se zákonnými zástupci žáka. Pedagog poskytuje zákonným zástupcům poradenské a informační služby v rámci svých pedagogických kompetencí a pravidelně je informuje o každé změně stavu v rámci edukačního procesu.

6.1.2 Učitel praktického vyučování

Učitel praktického vyučování musí splnit zákonem stanovenou kvalifikaci pro učitele střední školy dle § 9 zákona o pedagogických pracovnících. Učitel praktického vyučování získává odbornou kvalifikaci za základě absolvování:

²⁵ Zákon č. 563/2004 Sb., § 2.

- *Vysokoškolského vzdělání akreditovaného studijního oboru odpovídajícího charakteru praktického vyučování, (plus bakalářského vysokoškolského vzdělání v oboru pedagogických věd se zaměřením na přípravu učitelů středních škol či učitelů druhého stupně základních škol, celoživotním vzděláním při vysoké škole zaměřeném na přípravu učitelů středních škol či učitelů druhého stupně základních škol nebo studiem pedagogiky),*
- *vyššího odborného vzdělání v akreditovaném vzdělávacím programu odpovídající charakteru praktického vyučování (plus bakalářského vysokoškolského vzdělání v oboru pedagogických věd se zaměřením na přípravu učitelů středních škol či učitelů druhého stupně základních škol, celoživotním vzděláním při vysoké škole zaměřeném na přípravu učitelů středních škol či učitelů druhého stupně základních škol nebo studiem pedagogiky),*
- *středního vzdělání s maturitní zkouškou v akreditovaném vzdělávacím programu odpovídající charakteru praktického vyučování (plus bakalářského vysokoškolského vzdělání v oboru pedagogických věd se zaměřením na přípravu učitelů středních škol či učitelů druhého stupně základních škol, celoživotním vzděláním při vysoké škole zaměřeném na přípravu učitelů středních škol či učitelů druhého stupně základních škol nebo studiem pedagogiky).²⁶*

V současné době probíhá příprava novely zákona o pedagogických pracovnících, která umožní širšímu okruhu odborníků vykonávat činnost učitele praktického vyučování na středních školách, i když nemají přímo pedagogické vzdělání. Tato možnost bude podmíněna splněním odborných požadavků. Avšak takový jedinec bude muset doplnit pedagogické vzdělání do tří let od nástupu do pracovního poměru na dané střední škole.

Tato novela reaguje na dynamiku pracovního trhu, kde se znalosti a dovednosti mohou rychle měnit. Co se jedinec naučí dnes, již nemusí být platné a uplatnitelné zítra. Proto se zejména v oblasti praktického vyučování klade důraz na učitele, kteří mají bohaté a aktuální zkušenosti z praxe. Očekává se, že tito učitelé budou schopni předávat žákům relevantní a využitelné informace, které nejenže budou prakticky použitelné, ale také budou žáci skutečně potřebovat.²⁷

²⁶ Zákon č. 563/2004 Sb., § 9, odst. 3.

²⁷ Serafín, 2021.

6.2 Odborné požadavky na činnost učitele praktického vyučování

*„Předpokladem kvalitní a efektivní práce učitele praktického vyučování je získaná odbornost učitele, znalosti bezpečnosti a hygieny práce a také vlastní pracovní zkušenosti, dovednosti a návyky, které učitel dokáže žákům vysvětlit, a tak vést žáky aktivním způsobem k jejich osvojení. Budoucí učitel musí získat v průběhu své pedagogické přípravy na profesi učitele široký vědomostní základ odborný i didaktický, pedagogicko-psychologický, biologicko-sociální apod. Podstatné je, aby znal vzdělávací program, učivo v něm obsažené, strategie řízení vyučování a výchovné práce se žáky“.*²⁸

Učitel praktického vyučování se musí při své profesní přípravě vybavit celou řadou znalostí, schopností, dovedností a pedagogickými kompetencemi tak, aby dokázal žákům co nejefektivněji předat jednotlivé praktické znalosti a dovednosti daného oboru, dané problematiky. Dnešní doba klade na přípravu učitelů praktického vyučování nemalé požadavky, nestačí budoucí učitele vybavit pouhými kompetencemi z oblasti pedagogiky, psychologie a speciální pedagogiky, ale je nutno zacílit také například na rozvoj technologických kompetencí. Pedagogická příprava učitele praktického vyučování nemůže být zaměřena pouze na znalosti, se kterými si daný pedagog „vystačí“ při výuce žáků, ale musí se jednat o komplexní stav, který dokáže pojmout mezioborové předměty v celé své šíři alespoň na základní úrovni, aby si jednotlivé obory mohl budoucí pedagog svými dovednostmi a zkušenostmi dále rozvíjet.²⁹

Jednotlivé odborné požadavky kladené na učitele praktického vyučování můžeme diferencovat na profesní, osobnostní a pedagogicko-kompetenční podmínky. Jejich charakteristika je specifikována v podkapitolách níže.

6.2.1 Profesní kompetence

Profesní kompetence vnímáme jako způsobilosti k výkonu výchovně-vzdělávací činnosti. Mezi základní kompetence patří psychologicko-pedagogické kompetence, osobnostní kompetence a komunikativní kompetence. Činnost učitele je komplexní aktivita, při níž učitel uplatňuje své vědomosti, dovednosti, schopnosti, návyky, postoje, chování a jednání. v rámci svých profesních kompetencí by tak měl například volit vhodné učební metody, techniky, měl by disponovat dostatečnou znalostí učiva a adekvátně jej předávat, umět své chování a jednání

²⁸ Národní ústav pro vzdělávání, 2018, s. 20.

²⁹ Serafín, 2021, s. 184.

přizpůsobit adekvátní situaci, efektivně projektovat a vyhodnocovat výuku atp. Učitel se dostává do neustálých konfrontací s vedením školy, s ostatními pedagogy, žáky, jejich zákonnými zástupci a mnoha dalšími subjekty, což je často velmi náročné. Pro zvládnutí veškerých přímých pedagogických i nepřímých pedagogických aktivit učitel vyžaduje celou řadu profesních kompetencí. Obecně se jedná o:

- *oborové (předmětové) kompetence: znalost oboru, znalost mezipředmětových vztahů, schopnost zodpovědět žákovy otázky vztahující se k danému tématu,*
- *didaktické a psychodidaktické kompetence: znalost vyučování a učení,*
- *pedagogické kompetence: znalost systému výchovy a vzdělávání,*
- *diagnostické a intervenční kompetence: znalost pedagogické diagnostiky a systému pedagogické podpory, schopnost sebereflexe pedagoga,*
- *sociální, psychosociální a komunikativní kompetence: znalost zásad socializace, znalost zásad vytváření pozitivního klimatu třídy a školy, znalost zásad pedagogické komunikace,*
- *manažerské a normativní kompetence: znalost rámce vzdělávací politiky, schopnost organizace práce žáků i organizace výuky, schopnost efektivně plánovat, připravovat a řídit výuku.³⁰*

V rámci komplexní přípravy učitelů praktického výcviku dochází k osvojování si specifických psychologicko-didaktických kompetencí, a to jak v rámci teoretické výuky studia, tak v rámci praxe realizované na cvičných školách v rámci daného studia. Pokud chce učitel být učitel při vzdělávání žáků úspěšný, pak jim musí předat žádoucí znalosti, schopnosti a dovednosti, a současně je musí vést k odpovědnosti, sebevzdělávání. To vyžaduje učitelovu maximální úroveň flexibility, kreativity, profesní improvizace, nadšení a optimismu. S profesními kompetencemi se učitel seznamuje jak v rámci svého studia, tak i v rámci své profesní přípravy na cvičných školách, kde si jednotlivé dovednosti osvojuje, procvičuje a aplikuje je v praxi. Během pedagogické praxe se učitel seznamuje se svými limity, s úrovní své psychické odolnosti, adaptability, flexibility a sociální empatie. Na cvičných školách by tak měli působit pouze takoví pedagogové, kteří si tyto dovednosti již osvojili a zcela přirozeně s nimi disponují a přenášejí je na budoucí pedagogy v žádoucí podobě.³¹

³⁰ Národní ústav pro vzdělávání, 2018, s. 57–58.

³¹ Národní ústav pro vzdělávání, 2018.

Mezi další specifické profesní kompetence učitele praktického vyučování patří například také výborné jazykové dovednosti, komunikativní a sociální dovednosti, didaktické dovednosti, dovednosti v oblasti využívání a práce s digitálními a informačními technologiemi, schopnost sebereflexe a obdoby. Každý učitel praktického vyučování by měl mít již před příchodem do skutečné praxe vlastní vizi a koncepci edukace, osvojenou schopnost motivace a způsobů předávání učiva, osvojenou schopnost komunikace se žáky, organizace jejich vzdělávání, hodnocení jejich výkonu, uplatňování různých metod a forem vzdělávání aj. Výuka je živý proces, který se mnohdy ve svém průběhu vyvíjí úplně jinak, než bylo zamýšleno a učitel by měl umět na tyto změny a procesy pružně reagovat. Učitel je profesionál a svou profesionální image by měl udržovat, v případě, že daná situace vyžaduje, může se od tématu odchýlit a reagovat na mezipředmětové vztahy, případně náměty žáků odmítnout se srozumitelným odůvodněním a setrvat v daném úzkém tématu. U některých žáků se mohou objevit nejrůznější problémy v chování, které mohou mít dlouhodobý i přechodný charakter, učitel by měl umět je identifikovat, dekodovat a adekvátně řešit, to rovněž patří k jeho profesním kompetencím.³²

6.2.2 Osobnost učitele

Osobnost učitele a kvalita odborného vzdělávání je jedním z hlavních determinantů práce učitele a jeho angažovanosti v edukačním procesu, což ve svém výsledku významně ovlivňuje kvalitu vzdělávání ve školách. Učitelská profese není zatížena pouze profesními kompetencemi a znalostmi, neboť výkon učitelské profese vyžaduje celou škálu pedagogických dovedností, schopností a zkušeností. Každý učitel do výuky projektuje svou vlastní osobnost, zároveň ji projevuje navenek a na základě toho na učitele jeho žáci reagují. v současné době se mění pojetí role žáka a učitele v edukačním procesu, žáci se mohou více prosazovat, sebevzdělávat, jsou více samostatní a za své vzdělávání rovněž nesou určitou odpovědnost, přičemž je důležité, aby učitel by tou osobností, která celý tento proces usměrňuje a řídí. s tím souvisí také autorita učitele, která vychází jak z formálního postavení a moci učitele, tak i z neformálních a přirozených inkvizic, které následně ovlivňují vztahy učitele se žáky.

Osobnost učitele je souborem charakterových vlastností, zájmů, dovedností, postojů a dalších aspektů, které se podílejí na tom, jak žáci učitele vnímají a respektují. Mezi hlavní charakterové

³² Národní ústav pro vzdělávání, 2018, s. 20.

vlastnosti, které se podílejí na budování osobnosti učitele, patří odbornost, spravedlivost, empatie, tolerance, sympatický vzhled, smysl pro humor, trpělivost, čestnost, důvěra atp.³³

Osobnost pedagoga vychází z jeho osobnostních rysů a projevů, dále pak také z jeho osobnostní typologie. Osobnost učitele praktického vyučování je determinována jeho:

- *Tvořivostí: schopností hledat nová a účinná řešení, nové metody, techniky a postupy,*
- *zásadovým morálním přístupem: smysl pro demokracii, kladný a pozitivní přístup k práci, ukázněnost, pevná vůle,*
- *pedagogickým optimismem: důvěra v účinnost pedagogického působení, v žákovy síly, jeho pozitivní vlastnosti,*
- *pedagogickým taktem: schopnost respektovat všechny žáky jako svébytné jedince, kteří mají právo na korektivní zacházení, uznání, úctu; schopnost seberegulace a sebeovládání, schopnost vyslovovat negaci adekvátním způsobem,*
- *pedagogickým klidem: adekvátnost reakcí, trpělivost, empatie,*
- *pedagogickým zaujetím: vnímání práce jako užitečné a potřebné, schopnost dosáhnout přirozené kázně a autority, schopnost motivovat a zaujmout žáky, přimět je k zájmu o učivo,*
- *spravedlností: vnímání žáků jako rovnocenné jedince, poskytování rovných příležitostí, indispozice subjektivních postojů a názorů, indispozice labellingu apod.³⁴*

6.2.3 Pedagogické dovednosti

Na základě jejich povahy a zaměření je můžeme rozdělit na technické dovednosti, komunikační dovednosti, organizační dovednosti a interpersonální dovednosti.

- technické dovednosti se týkají schopnosti učitele efektivně využívat pedagogické metody a techniky ve výuce. Patří sem například schopnost připravit a strukturovat vyučovací plán, vytvářet výukové materiály a používat moderní technologie ve výuce,
- komunikační dovednosti jsou klíčové pro efektivní komunikaci s žáky, rodiči a kolegy. Zahrnují schopnost jasně a srozumitelně vysvětlit učivo, motivovat žáky, poslouchat a porozumět jejich potřebám a připomínkám, řešit konflikty a vytvářet příjemnou atmosféru ve třídě,
- organizační dovednosti zahrnují schopnost plánovat a organizovat výuku, správu času, přípravu materiálů a hodnocení žáků. Učitel by měl být schopen efektivně spravovat třídu

³³ Národní ústav pro vzdělávání, 2018, s. 19–20.

³⁴ Národní ústav pro vzdělávání, 2018, s. 57.

a udržovat disciplínu, aby zajistil plynulý průběh výuky. Dovednosti týkající se sebehodnocení učitele: dovednost sebereflexe, zpětnovazební informace, schopnost zlepšovat daný stav,

- interpersonální dovednosti se týkají schopnosti navazovat a udržovat vztahy se žáky, rodiči a kolegy. Patří sem empatie, respekt, schopnost spolupracovat, vyjednávat a řešit problémy v týmu,

Všechny tyto dovednosti spolu vzájemně souvisí a propojují se. Učitel by měl neustále rozvíjet své pedagogické dovednosti prostřednictvím dalšího vzdělávání, sebereflexe, spolupráce s kolegy a zkušeností z praxe.³⁵

6.3 Pracoviště učitele praktického vyučování

Školský zákon č. 561/2004 Sb., v § 65 rozlišuje dvě formy vykonávání praktického vyučování, a to:

- *Ve školách či ve školských zařízeních,*
- *na pracovištích fyzických a právnických osob, jež jsou k vykonávání dané činnosti kompetentní, a současně uzavřely s danou školou smlouvu o rozsahu, obsahu a podmínkách praktického vyučování v jejich provozovně.*³⁶

*„Praktické vyučování se člení na odborný výcvik, odbornou praxi, učební praxi podle jednotlivých oborů vzdělání. Uskutečňuje se ve školách a školských zařízeních nebo na pracovištích fyzických nebo právnických osob, které: mají oprávnění k činnosti související s daným oborem vzdělání a uzavřely se školou smlouvu o obsahu a rozsahu praktického vyučování a podmínkách pro jeho konání“.*³⁷

Odborný výcvik se zaměřuje na získání praktických dovedností, schopností a návyků potřebných pro budoucí vykonávání povolání v daném oboru. Minimální rozsah odborného výcviku je stanoven Rámcovým vzdělávacím programem pro střední vzdělávání a následně je implementován do jednotlivých školních vzdělávacích programů příslušných středních škol a oborů.

³⁵ Národní ústav pro vzdělávání, 2018.

³⁶ Zákon č. 561/2004 Sb., § 65 odst. 2.

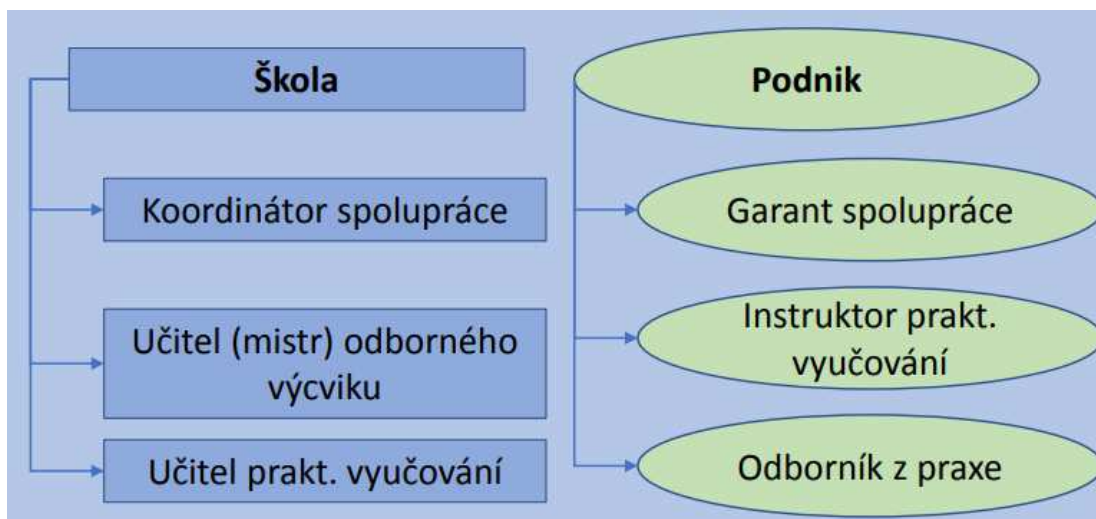
³⁷ Zaměstnaný region, online, cit. 22. 3. 2023.

Odborná praxe se zaměřuje na získávání konkrétních dovedností a schopností, které jsou důležité pro střední management v daném oboru. Odborná praxe obvykle probíhá v delších časových blocích, přičemž jednotlivé bloky mají minimální délku jeden týden. Obsah a časová dotace odborné praxe jsou rovněž stanoveny kurikulárními dokumenty.

Učební praxe je realizována v rámci konkrétního vyučovacího předmětu pravidelně podle učebního rozvrhu. Cvičení je praktická část vyučovacích předmětů, která posiluje přípravu žáků a jejich odborné vzdělávání. Cvičení je začleněno do učebního rozvrhu a je pravidelně prováděno.³⁸

Jak již bylo tedy zmíněno, charakteristika praktické výuky se odvíjí dle její charakteristiky a dle místa, kde výuka probíhá, neboť je možné výuku realizovat ve školách a školských zařízeních i ve smluvních provozovnách. Během praktického vyučování jsou žáci pod dohledem určených pracovníků dané provozovny, tak pod dohledem učitele praktického vyučování. Postavení učitele praktického vyučování dle místa realizace praktické výuky a hierarchie kompetencí jednotlivých pracovníků je uvedena na schématu níže.

Obrázek 1: Postavení učitelů praktického vyučování dle místa realizace výuky

Zdroj: Zaměstnaný region, online, cit. 22. 3. 2023

³⁸ Zaměstnaný region, online, cit. 22. 3. 2023.

6.4 Povinnosti učitele praktického vyučování

Učitel praktického vyučování věnuje svému pedagogickému zaměření plný úvazek, což představuje minimálně 40 hodin práce týdně. Jeho pracovní doba je rozdělena mezi přímou a nepřímou pedagogickou činnost.

V rámci přímé pedagogické činnosti, která má stanovený rozsah hodin týdně dle specifických předpisů, učitel praktického vyučování přímo pracuje se žáky. Tato činnost zahrnuje veškeré aktivity, které slouží k osvojování, upevňování, procvičování a opakování učiva, dílčích dovedností a schopností. Může se jednat o individuální, skupinové nebo kolektivní aktivity, přípravu a nácvik, ověřování znalostí, schopností a dovedností, vedení závěrečných a ročníkových prací, podporu žáků při přípravě na výuku, dohled nad žáky a další podobné činnosti.

Nepřímé pedagogické činnosti provádí organizační, administrativní, přípravné a jiné činnosti spojené s edukačním procesem. v rámci nepřímé pedagogické práce může učitel také provádět spolupráci se školským poradenským zařízením, se zákonnými zástupci žáka, poskytovateli praxe atp.

Úkolem učitele praktického vyučování je poskytovat žákům vzdělávání a výchovu zaměřenou na získávání vědomostí a dovedností v praktickém vyučování ve všech předmětech, které zahrnují výcvik praktických dovedností, učební praxi, odbornou praxi, cvičení a výuku pracovních technologií v konkrétním oboru a jeho zaměření.

Učitel praktického vyučování má povinnost neustále se vzdělávat a doplňovat si své pedagogické znalosti a dovednosti jak formálními, tak neformálními způsoby. Je důležité neustále sledovat nové poznatky v daných oborech a implementovat je do relevantních výukových procesů a programů.

Dále je úkolem učitele průběžně monitorovat, vyhodnocovat a inovovat jednotlivé výchovné a vzdělávací činnosti a metody. Měl by připravovat úkoly pro žáky s ohledem na školní vzdělávací program a individuální potřeby žáků. Průběžně by měl opakovat a procvičovat učivo se žáky a sledovat jejich pokroky a znalosti.

Učitel praktického vyučování by měl žáky učit nejen prakticky, ale také teoreticky. Poskytuje jim teoretická východiska pro praktickou aplikaci pomocí podpůrných učebních materiálů, pomůcek a textových záznamů.

Dílejší povinností učitele praktického vyučování je také spolupráce se zákonnými zástupci žáka, dále pak i s třídním učitelem žáka, případně i s vedením. Učitel praktického výcviku musí provádět dohled nad žáky, musí jim poskytovat individuální konzultace, evidovat jejich výsledky a případně se podílet na hodnocení jejich ročníkových a závěrečných prací. Mnozí učitelé praktického vyučování mají také povinnost spolupracovat s nejrůznějšími firmami, podniky, organizacemi a institucemi umožňujícími praxi žáků v jejich prostředí, či poskytujícími sponzorské dary a vybavení pro praktický výcvik v místě školy. Dílejší povinností učitele praktického vyučování mimo přímou pedagogickou práci je například také podílení se na vytváření koncepcí daného oboru a školních vzdělávacích plánů atp.³⁹

Profesiogram činností učitele odborného výcviku

V rámci pedagogických pracovních činností jsem zvolil vlastní profesiogram, kde graf č. 1. konkrétně vyjadřuje v procentech pracovní náplň a tabulka níže vyjádření mé hodinové dotace za týden jako zaměstnance školy. Stručně zde charakterizuji své jednotlivé pracovní povinnosti, které součtem 40 hodin za týden splňují plný úvazek.

Graf 1 – Učitel odborného výcviku – pracovní náplň, vlastní zpracování

³⁹ Národní soustava povolání, online, cit. 22. 3. 2023.

V rámci sjednaného druhu práce vykonávám zejména	(hod./týdně)
Přímá pedagogická práce odborné předměty	2
Přímá pedagogické práce odborný výcvik	12
Příprava na vyučování	6
Další pedagogické povinnosti	2
Koordinátor praxí u smluvních partnerů	18
Celkem:	40

Vykonávaná práce – vlastní zpracování

Přímá pedagogická práce odborné předměty

Jako učitel odborných předmětů vyučuji odborný předmět technologie oboru reprodukční grafik. Jedná se o teoretickou část, která souběžně ověřuje osvojené vědomosti a znalosti na odborném výcviku v polygrafickém studiu.

Přímá pedagogické práce odborný výcvik

Odborný výcvik tvoří jednu z hlavních složek mé pracovní náplně. Výcvik se uskutečňuje vždy dva dny v týdnu, a to formou výukového dne. Rád bych se zmínil že pro žáky učebního oboru je odborný výcvik velice důležitý ale také pro učitele mnohdy náročný. At už z hlediska BOZP, organizace výcviku, technické vybavení dílny a učeben, počet žáků a jejich osobností rysy.

Příprava na vyučování

Ačkoliv je v číslech vyjádřen 6 hodiny tak má reální hodinová dotace se často převyšuje. Přípravu na vyučování nepodceňuji ať se jedná o teoretickou část nebo odborný výcvik. Má příprava mnohdy zabere více času při náročnějším tématu z hlediska dosažených cílů, organizace, hodnocení žáků, materiální příprava, pomůcky, nástroje a materiální pomůcky také vlastní.

Další pedagogické povinnosti

Zde je především myšlena má administrativní práce učitele odborného výcviku. Konkrétně jde o zapisování odborných deníků, kam stručně zaznamenávám téma a průběh odborného výcviku.

Koordinátor praxí u smluvních partnerů

Má pracovní činnost koordinátora tvoří téměř půlku pracovního úvazku ve škole. Jako koordinátor zajišťuji smluvní pracoviště pro obor reprodukční grafik v průběhu školního roku a na nový školní rok. Dále zajišťuji podepsání smluv s jednotlivými pracovišti před nástupem žáků na tato pracoviště. Proškolení BOZP a pravidel na smluvních pracovištích před odchodem žáků na první praxi. Také kontrola žáků při jejich individuálních praxích dle rozpisu a další pracovní povinnosti jako je vedení deníku absence žáků na pracovištích a další administrativa.

7 Případová studie školy

Pracuji již druhým rokem jako učitel odborných předmětů na střední škole zaměřené na informatiku a cestovní ruch, konkrétně na SČMSD Humpolec. Protože vyučuji reprodukční grafiky, tak jsem se rozhodl použít případovou studii přímo ze školního prostředí.

Charakteristika školy

Název školy: Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec

Ředitelka školy: Ing. XXX

Právní forma: společnost s ručením omezeným

IČO 4XXXXXXX

Webové stránky: <https://www.stredniskola.com/>

Zřízení školy a typ hospodářské subjektivity:

Škola byla jako společnost s ručením omezeným zapsána do obchodního rejstříku Krajské soudu v Českých Budějovicích, oddíl C, vložka 2474 ke dni 1. ledna 1993.

Zřizovatelem Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s. r. o., Hradská 276, Humpolec, je Svaz českých a moravských spotřebních družstev

130 00 Praha 3, U Rajske zahrady 3/1912.

7.1 Historie školy

Škola má bohatou historii, která sahá až do roku 1861. Během této doby prošla několika změnami, především v nabídce studijních oborů. v roce 2005 se pak družstevní forma transformovala na společnost s ručením omezeným.

System vzdělávání ve škole nabízí výuku ve studijních oborech s maturitou a učebních oborech ukončených výučním listem. Mezi jednotlivými obory existuje vzájemná prostupnost a žák si může volit vzdělávací cestu podle svého zájmu a dosahovaných studijních výsledků. Klade se důraz na individuální přístup k žákům a zaměření na efektivní styl učení. Pravidelně se zavádí nové technologie do výuky a využívá i e-learningové prostředí, kde si žáci mohou studovat odborné výukové materiály v elektronické či multimediální podobě dostupné odkudkoliv.

Skladbou studijních oborů škola reaguje na trendy trhu a poptávky zaměstnavatelů. Zaměření na obory informatiky a ekonomiky je pro školu dlouhodobě perspektivní. Pro žáky, kteří volí

učební obor, je na výběr studium věnované gastronomii nebo polygrafii, přičemž reprodukční grafik je jeden z mála učebních oborů zaměřený na velmi dobrou znalost výpočetní techniky a počítačové grafiky. Nově škola otevřela technicky zaměřený učební obor mechanik digitálních sítí, kde se žáci naučí instalovat, opravovat, udržovat a kontrolovat telekomunikační přenosové trasy a spojovací zařízení.

Důležitou součástí nabídky školy je distanční a kombinovaná forma studia, kterou využívá velký počet studentů. Tato forma výuky vhodně doplňuje kapacitu školy v období, kdy do denního studia přichází populačně slabší ročníky. Škola také nabízí studium v oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika jako výjimku vůči nabídce denního studia.⁴⁰

7.2 Specifikace a přehled oborů vzdělávání ŠVP

Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o. poskytuje vzdělání v oblasti informatiky a cestovního ruchu. Cílem školy je připravit žáky na pracovní uplatnění v těchto odvětvích nebo na další studium na vysoké škole. Škola klade důraz na kombinaci teoretického vzdělání a praktických dovedností a usiluje o vytvoření podmínek pro rozvoj osobnosti každého žáka.

Školní vzdělávací program prošel revizí na konci školního roku 2022. Změny se dotkly téměř všech vyučovaných oborů. Osobně jsem se podílel na drobných úpravách odborných předmětů, které vyučuji, a to Technologie a Odborný výcvik oboru reprodukční grafik. Nicméně významné změny byly provedeny u kolegů, kteří vyučují ekonomické předměty.

Učební obory – denní studium:

51-H/01 Kuchař-číšník	ŠVP Kuchař-číšník
51-H/01 Prodavač	ŠVP Prodavač a výrobce lahůdek
66-52-H/01 Reprodukční grafik	ŠVP Reprodukční grafik
26-59-H/01 Spojový mechanik	ŠVP Mechanik digitálních sítí

Studijní obory – denní studium:

18-20-M/01 Informační technologie	ŠVP Informační technologie
66-41-L/01 Obchodník	ŠVP Specialista na informační technologie
66-41-L/01 Obchodník	ŠVP Specialista na cestovní ruch

⁴⁰ Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec. Dostupné z <https://www.stredniskola.com/>.

66-41-L/01 Obchodník ŠVP Specialista na logistiku

66-41-L/01 Obchodník ŠVP Specialista na reklamu

Studijní obory – distanční studium:

66-41-L/01 Obchodník ŠVP Obchodník

Studijní obory – kombinované studium:

66-41-L/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika ŠVP Předškolní a mimoškolní pedagogika

Nástavbové studium – distanční studium:

64-41-L/51 Podnikání ŠVP Podnikání

Reprodukční grafik 34-53-H/01

Denní studium: 3 roky, výuční list

Profil absolventa: Absolvent oboru Reprodukční grafik je vysoce kvalifikovaný profesionál, který se specializuje na tvorbu a přípravu tiskových podkladů pro polygrafickou výrobu. Má širokou škálu možností uplatnění v reklamních agenturách, grafických studiích, DTP studiích při tiskárnách, výrobních odděleních nakladatelství a vydavatelství. Jeho hlavními pracovními úkoly jsou tvorba propagačních prostředků, akcidenčních a jiných tiskovin.

Reprodukční grafik je zodpovědný za přípravu a zhotovení tiskových podkladů, které se používají při výrobě tiskových forem. Má schopnost přijímat textové a obrazové podklady od zákazníka prostřednictvím datových nosičů nebo dálkového elektronického přenosu. Kvalifikovaně posuzuje data z hlediska jejich vhodnosti a úplnosti a je schopen provést případné opravy a poradit klientovi.

Uplatnění absolventa:

Reprodukční grafik se uplatní při výkonu povolání v pozici zaměstnance velkých, středně velkých i malých provozoven a firem nebo jako osoba samostatně výdělečně činná.

- reklamní agentury
- reprodukční a typografická studia
- studia DTP a DTR
- výrobní úseky nakladatelství a vydavatelství
- v oblasti obalové techniky a signmakingu

Odborné kompetence

Jedním z klíčových dovedností považují schopnost žáků usilovat o maximální kvalitu své práce. Je nezbytné, aby žáci chápali, že kvalita práce je důležitým faktorem pro získání konkurenčního výhody, udržení dobrého renomé a adekvátní finanční odměny za svou práci. Dále je důležité, aby žáci dodržovali stanovené normy a předpisy, které jsou spojeny se systémem a organizací na pracovišti.

- *dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci*
- *usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb*
- *jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje*
- *uplatňovat estetické principy polygrafické výroby*
- *orientovali se v organizační struktuře polygrafického výrobního odvětví*
- *zajišťovat technologickou přípravu textových a obrazových podkladů, vytvářet vhodný design výrobků*
- *vykonávat práce v celém procesu předtiskové přípravy, realizovat zpracování výrobků včetně kontroly kvality.⁴¹*

Způsob ukončení vzdělávání

Vzdělávání je ukončeno závěrečnou zkouškou. Obsah a organizace závěrečné zkoušky se řídí platnými předpisy. Dokladem o dosažení stupně vzdělání je vysvědčení o závěrečné zkoušce a výuční list. Úspěšné složení závěrečné zkoušky a získání výučního listu umožňuje absolventu ucházet se o studium navazujících studijních vzdělávacích programů ve středních odborných školách a středních odborných učilištích a tím získat střední vzdělání s maturitní zkouškou. Absolvent je připraven prohlubovat si specifické znalosti v oboru různými školeními a kurzy. Získá kvalifikační úroveň EQF 3.

Podmínky přijetí ke studiu

- splněná povinná školní docházka nebo úspěšné ukončení základního vzdělávání,
- splnění podmínek zdravotní způsobilosti uchazečů o vzdělávání v daném oboru vzdělání,
- uzavření smlouva o studiu (přihlášený obdrží při přijímacím pohovoru),
- odevzdaný řádně vyplněný zápisový lístek (neplatí pro nástavbové obory vzdělání),

⁴¹Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec. ŠVP grafik. Dostupné z: <https://www.stredniskola.com/>.

- před nástupem do prvního ročníku žák předloží doklad o ukončení povinné školní docházky (neplatí pro nástavbové obory studia).⁴²

Obory vzdělání s maturitní zkouškou:

Pro obory vzdělání s maturitní zkouškou byla stanovena Jednotná přijímací zkouška. Uchazeči o 2leté kombinované zkrácené studium jednotnou přijímací zkoušku nekonali.

Organizace Jednotné přijímací zkoušky:

Písemné testy CJL a MAT se konaly v jednom dni. Uchazeč, který se z vážných důvodů nemohl zúčastnit jednotné zkoušky v I. nebo II. termínu se mohl do tří dnů od termínu po konání zkoušky omluvit řediteli školy, který povolil náhradní termín. Kritéria přijímacího řízení (neplatí pro uchazeče o 2leté kombinované zkrácené studium).

Kritéria přijímacího řízení pro uchazeče o 2leté kombinované zkrácené studium:

1. ukončené střední vzdělání s maturitní zkouškou
2. uzavření smlouvy o studiu

Obory vzdělání s výučním listem:

Přijímací zkouška se v tomto školním roce nekonala. Ke studiu mohli být přijati i žáci, kteří mají navíc zahájené nebo i ukončené střední vzdělání s jiným výučním listem nebo jinou maturitní zkouškou.

Kapacitu v prvních ročnících se škole podařilo uspokojivě naplnit, zejména v maturitním oboru Informační technologie. Klesá zájem o učební obor Kuchař – číšník, nepodařilo se také naplnit učební obor Mechanik digitálních sítí. Částečně stav ve třídách zvýšili žáci, kteří se u nás vyučili a pokračují ve studiu v maturitním oboru.⁴³

7.3 Údaje o zařízení školy

Budova školy má dvě podlaží, výuka probíhá pouze v rámci této budovy. Nachází se v ní učebny, odborné učebny pro výuku ICT, polygrafické studio, odborná učebna pro výuku vaření, odborná učebna mechaniků, školní bufet, tělocvična, školní knihovna, kabinety, sborovna,

⁴² Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec. Dostupné z: <https://www.stredniskola.com/>.

⁴³ Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec. Výroční zpráva školy za rok 2020/2021 dostupné z: <https://www.stredniskola.com/index.php/uredni-deska-2/>

ředitelna, kancelář školy, šatny pro žáky. Prostorné chodby jsou vybaveny křesílky. Součástí areálu je školní zahrada s vybavením pro sportovní vyžití a pro relaxaci.

Počet žáků ve třídách v souladu vyhláškou č. 13/2005 Sb. Jelikož je škola ve stavu nájemce, není možné zasahovat do základů stavby, ovšem vedení školy se snaží řešit problém alternativními způsoby a modernizací učeben. Níže uvádím charakteristiku dle mého názoru klíčových učeben, a to včetně polygrafického studia kde vedu odborný výcvik grafiků.

Počítačová učebna číslo 15.

Největší počítačová učebna, která čítá 30 PC pro žáky a jeden počítač pro kantora. Tato učebna je primárně určena pro výuku počítačových systémů a sítí. Za tímto účelem je v rohu místnosti umístil rack se servery, switche, patch panely a jednotkou NAS (network arey store), které jsou výhradně určeny pro výuku, nastavování a testování žáky. Každá PC stanice má možnost pomocí samostatného panelu se přepnout do provozní sítě školy nebo do sítě laboratorní. Výkonné stroje jsou využity pro virtualizaci různých operačních systémů (Linux, Router OS, MS Windows, MS Windows Sever) na kterých si žáci osvojují jejich konfiguraci. v těchto podmínkách simulují chování různých sítí a testují jejich fungování. Pomocí vhodných technologií zde řeší i cybersecurity pomocí segmentace sítě, IPS a firewallu.

Polygrafické studio odborná učebna číslo 17.

Škola pro podporu odborného výcviku učebního oboru Reprodukční grafik vybudovala odbornou učebnu polygrafické studio. Odborná učebna umožňuje díky moderním technologiím naplňovat vzdělávací cíle a připravit do praxe kvalitní odborníky. Žáci si v grafickém studiu osvojují dovednosti jako jsou: potisk textilu, nažehlovací folie, velkoformátový tisk, dokončovací zpracování laserování a potisk hrnků.

7.4 Praktické vyučování ve škole

Odborný výcvik žáků na Střední škole informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec ve školním roce 2023/2024 přímo řídí a zajišťuje střední škola.

Využívá duálního způsobu odborného výcviku – učebna ODV pod vedením učitele ODV a individuální praxe pod kontrolou instruktora a učitele ODV. s jednotlivými pracovišti jsou sepsány smlouvy a určeny podmínky, za kterých budou žáci odborný výcvik vykonávat. Základní jednotka OV ve škole je vyučovací hodina, trvá 60. minut. Její průběh je nutno rozdělit do několika částí. Společný nástup žáků začíná v 7:30, první ročníky mají 6. hodin a druhé až

čtvrté ročníky 7. hodin. Teoretické vyučování začíná v 7:30 hodin a končí nejpozději v 14:30 hodin

26-59-H/01 – MECHANIK DIGITÁLNÍCH SÍTÍ

Odborný výcvik probíhá 2x týdně pod vedením učitele ODV ve škole a 2x týdně na smluvních pracovištích. Pro výcvik využíváme provozovny Stampi Pelhřimov, Tlaptnet Světlá nad Sázavou, Josef Straka Pelhřimov. Kontrolu provádějí instruktoři a učitelé ODV.

65-51-H/01 – KUCHARĚ a ČÍŠNÍK

Odborný výcvik probíhá pod vedením učitele ODV ve škole 2 týdně. Pro odborný výcvik 2x týdně využíváme provozovny Návštěvnické centrum Bernard Humpolec, Hotel Fabrika Humpolec, Školní jídelna Rodinka, Restaurace Papa's Garden Humpolec, Restaurace Rozkoš Humpolec, Restaurace Závodiště Humpolec, Sedlácký dvůr Jiřice, Jídelna Věž.

34-53-H/01 – REPRODUKČNÍ GRAFIK

Odborný výcvik probíhá 2x týdně pod vedením učitele ODV ve škole a 2x týdně na smluvních pracovištích. Tato smluvní pracoviště využíváme i pro individuální výcvik. Spolupracujeme s následujícími provozovny: Tiskárna a vydavatelství 999 Pelhřimov, Nová tiskárna Pelhřimov, Atix Havlíčkův Brod, Grafprint Pelhřimov, Grafpoint Jihlava, Skori copy Jihlava, Lepart Jihlava, Artico Havlíčkův Brod, Šipka Havlíčkův Brod, Hermann Tisk Havlíčkův Brod, Tiskárny Havlíčkův Brod.

66-41-L/01 OBCHODNÍK

U studijního oboru Obchodník je odborný výcvik pravidelně 1x týdně. Střídá se lichý a sudý týden teorie na učebnách pod vedením učitele ODV a praxe na smluvních pracovištích – Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod a Pelhřimov, Městská knihovna Humpolec, Muzeum Dr. Aleše Hrdličky Humpolec, Muzeum rekordů Pelhřimov, Expert elektro Havlíčkův Brod, 8smička Humpolec, COOP družstvo Havlíčkův Brod, Fabrika Hotel Humpolec, Infocentrum Pacov.

Individuální praxe probíhá u jednotlivých žáků tohoto oboru podle vybrané specializace – Informační technologie, Cestovní ruch, Logistika nebo reklama.

18-20-M/01 INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE

Odborný výcvik u tohoto studijního oboru probíhá 1x ročně na pracovišti v délce 5 dnů formou individuální praxe na předem dohodnutých pracovištích zaměřených na oblast výpočetní techniky.⁴⁴

Produktivní činnost při ODV

Smluvní poskytovatel odborné praxe může poskytovat žákovi motivační příspěvek. Produktivní činnost žáka je práce, kterou žák vykonává při odborném výcviku. v rámci posouzení ve školní budově se jedná o další motivační prvek UOV. Žák vykonávající v souladu s učebními plány učebními osnovami produktivní činnost obdrží měsíční odměnu v minimální výši 30 % stanovené minimální mzdy. Rozhodnutí, zda se jedná o produktivní činnost, je na jednotlivých UOV. Ti mohou přistoupit i k mimořádné prémii za dobře odvedenou činnost, ze které neplyne žádný zisk.

Školní řád

Školní řád se skládá z několika hlavních kapitol, které mají podkapitoly: 1. Úvod a cíl, 2. Popis činností – působnost školního řádu, poskytování a ochrana osobních údajů. 3. Práva a povinnosti žáků, jejich zákonných zástupců – práva a povinnosti žáků, práva a povinnosti zákonných zástupců žáka. 4. Pravidla vzájemných vztahů žáků a jejich zákonných zástupců se zaměstnanci školy a postup pro vyřizování podnětů žáků, 5. Vyučování a vnitřní chod školy – povinnosti pořádkové služby. 6. Vzdělávání distančním způsobem, 7. Provoz a vnitřní režim školy při praktickém vyučování, 8. Organizace učebního ne, 9. **Povinnosti žáků při praktickém vyučování**, 10. Chování žáků při akcích konaných mimo střední školu, 11. Žákovská samospráva, 12. Hrubé porušení školního řádu, 13. Podmínky zajištění BOZP a PO u žáků školy, 14. Podmínky zacházení s majetkem školy ze strany žáků školy, 15. Projednávání závažných otázek týkajících se vzdělávání žáků.⁴⁵

Školní řád bohužel není a na webových stránkách dostupný. Za podstatné považuji zmínit kapitolu číslo 9. Povinnosti žáků při praktickém vyučování zejména oboru reprodukční grafik.

Povinnosti žáka praktického vyučování

Kuchař – číšník

⁴⁴ Dokumentace školy. Dostupné z: <https://www.stredniskola.com/>.

⁴⁵ Dokumentace školy, směrnice č. 6. Dostupné z: <https://www.stredniskola.com/>.

- číšnícké oblečení – halenka, sukně, kalhoty, košile – jen pro školní akce
- kuchařské oblečení – rondon, kalhoty, zástěra, pokrývka hlavy, pracovní obuv

Reprodukční grafik

- předepsané triko s logem školy, blůza, kalhoty, vhodná obuv (vlastní)

Mechanik digitálních sítí

- předepsané triko s logem školy, blůza, kalhoty, vhodná obuv (vlastní)

Náklady na pracovní oblečení ve školním roce 2022/2023 hradí škola, opatří je logem školy a následně je po dobu studia žákům zapůjčuje. Žák je povinen absolvovat odborný výcvik v předepsaném pracovním oblečení.

7.5 Minimální preventivní program

Střední škola připravuje žáky učebních a maturitních oborů pro uplatnění v praxi a také k dalšímu studiu na vyšších a vysokých školách. Je kladen důraz na výchovné působení během vzdělávacího procesu. Tomuto cíli odpovídá i skladba některých předmětů (viz společenské vědy, občanská nauka, psychologie aj.) a především pak celkový přístup pedagogů k tomuto úkolu. Důležitým výchovným prvkem, na který je kladen důraz, je i velikost školy. Je tím zabezpečeno osobní poznání mezi pedagogem a žáky i mezi žáky různých tříd navzájem. Tato situace přispívá k osobní atmosféře ve škole a tím k lepší spolupráci mezi všemi zainteresovanými stranami ve škole.

Začlenění minimální prevence do ŠVP

Předmět	Tematický celek	Způsob zařazení
Český jazyk a literatura	Literární moderna	Úvaha
	Prokletí básníci	Práce s textem
	Beat generation	Vypravování
	Naturalismus	Popis
	Konfliktní vztahy a intolerance literatury	Charakteristika
	Setkání s drogou, šikanou, násilím	

Cizí jazyk	Rodina a kamarádi Zdraví a nemoci Současné problémy spol. Životní prostředí Život ve městě a na venkově Volný čas Vzdělávání a povolání	Konverzace o problému Aktuální novinové nebo časopisové články Volné psaní – úvaha
Managment	Etické a neetické způsoby chování Selhání manažera – stres Interkulturní rozdíly	Diskuze a příklady z praxe
Ekonomika	Ekonomická kriminalita	Diskuze a příklady z praxe.
Společenskovední předměty (ZSV, OBN, APS a PSY)	Psychické stavy osobnosti Seberegulací vlastnosti osobnosti Zátěžové situace v životě Závislosti a jejich prevence Normalita a patologie osobnosti Denní režim, stres, anorexie, bulimie Zásady duševní hygieny	Diskuze a příklady z praxe. Modelové situace.
Základy přírodních věd	Hydroxyderiváty, alkoholy. Významní zástupci derivátů a jejich použití. Benzen, toluen, styren. Alkaloidy.	Diskuze a příklady z praxe. Znečišťování životního prostředí a možnosti řešení – příklady, postupy.

	Současné ekologické problémy.	
Předměty stravování (GAS, STO, PVY, TEP)	Alkoholické nápoje. Zdravá výživa.	Diskuze k negativním vlivům
ICT	Informační zdroje Celosvětová síť internet E-mailový klient Webový klient Bezdrátové technologie Mobilní aplikace	Diskuze a příklady z praxe. Bezpečnostní rizika internetu Ochrana a zabezpečení dat

46

Rodiče

Škola neopomíná ani na spolupráce s rodiči a již mnohokrát se tato spolupráce osvědčila při řešení problematických situací, které se vyskytly. Ze strany rodičů je tento přístup přijímán velice kladně. Řada dlouhodobých i jednorázových akcí napomáhá výchovnému procesu ve škole a tento minimální preventivní program má napomoci jejich lepšímu využití a jejich koordinaci.

Společný pobyt na konci školního roku

Dvoudenní až třídní pobyt mimo budovu naší školy je organizován pro celou školu – včetně všech pedagogických pracovníků. v rámci pobytu se uskuteční sportovní a společenské hry a soutěže napříč všemi ročníky a třídami. Cílem pobytu je posílení přátelských vztahů a pozitivní atmosféry.

Předvánoční soutěžní den

Poslední den před vánočními prázdninami je věnován soutěžním aktivitám (sport, kultura, vědomosti, šikovnost, dovednosti). Žáci se rozdělí do skupin napříč všemi třídami a studijními

⁴⁶ Dokumentace školy, směrnice č. 11. s.12. Dostupné z: <https://www.stredniskola.com/>.

obory a plní jednotlivé úkoly na stanovištích. Organizačně zajišťuje maturitní ročník a pedagogové.

První pomoc do škol

Všichni žáci aktuálních 2. ročníků absolvují jednodenní školení a instruktáž poskytování první pomoci. v konečném výsledku jsou absolventy tohoto programu všichni žáci školy, s výjimkou těch, kteří přistupují v průběhu studia do vyšších ročníků.

Adaptační kurz

Seznamovací kurz je realizován ve škole a jejím okolí a je určen pro nové školní kolektivy, metodika prevence rizikového chování, výchovného poradce, školního speciálního pedagoga a třídní učitele nastupujících 1. ročníků.

Jeho cílem je:

- postupná proměna kolektivu v tým
- odstraňování, kompenzace rizikových faktorů
- formování třídních kolektivů i jednotlivců
- seznámení se s prostředím školy a s jejím okolím
- seznámení se s chodem školy
- a role jednotlivce ve skupině

7.6 Klima školy

Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec je známá svou příjemnou a podporující klima školy, která se zaměřuje na vzdělání a rozvoj žáků v oblasti informatiky a cestovního ruchu. Škola klade důraz na vytváření prostředí, ve kterém se žáci cítí bezpečně, motivováni a respektováni.

Učitelé na škole jsou kvalifikovaní a angažovaní v tom, aby poskytovali vysokou úroveň výuky a podporovali rozvoj žáků. Jsou otevření novým metodám výuky a využívají moderní technologie, aby zajistili interaktivní a zábavné vzdělávací prostředí. Učitelé se také snaží být přístupní a ochotní pomáhat žákům se všemi jejich otázkami a problémy.

V rámci klima školy se klade důraz na vzájemnou spolupráci a respekt mezi žáky. Škola podporuje týmovou práci a nabízí různé příležitosti pro zapojení do projektů a aktivit. Žáci mají možnost se účastnit soutěží, seminářů a exkurzí, které jim pomáhají rozvíjet jejich dovednosti a znalosti v oboru.

Kromě výuky jsou na škole organizovány také různé kulturní a sportovní akce, které přispívají k vytváření příjemné atmosféry a posilují kolektivní duch. Škola se také zaměřuje na podporu osobnostního rozvoje žáků a nabízí jim možnosti účasti ve školním parlamentu a různých dobrovolnických aktivitách.

Školní rok	Počet zaměstnanců			Celkem
	učitelé	MOV	provozní	
2022/2023	20	3	3+1	27
2023/2024 plán	20	4	3+1+0,5	28

Tabulka 1- zpracováno autorem

Webové stránky

Škola využívá pro veřejnou komunikaci webové stránky, sociální síť Facebook a kanál YouTube. Webové stránky nalezneme na adrese www.stredniskola.com. Webové stránky jsou primárním zdrojem informací o dění ve škole. Pro svůj webový obsah využívají redakční systém WordPress, který si škola sama zpravuje a sama vkládá nové informace. Stránky jsou přehledné a snadno se s v nich orientuje pomocí hlavní horizontální nabídky. Velmi chválím rozdělení na student (přesněji však žák) a uchazeč. Kdy jsou informace odděleně dávkovány pro ty, kteří již jsou žáky školy a ti, kteří mají zájem se jimi stát. Za nemalou výhodu považují i přítomnost drobečkové navigace, která usnadňuje pohyb po jednotlivých stránkách webu. Obsah stránek je pravidelně aktualizován děním ve škole. Dokonce není ani zapomenuto na zdravotně hendikepované, kteří mají možnost si web graficky upravit (velikost písma, kontrastní barvy). Na stránkách funguje fulltextové vyhledávání, které lze snadno využít při hledání konkrétního obsahu na webových stránkách. Navíc jsou stránky responzivní a dobře zobrazitelné na mobilních telefonech a tabletech.

8 Písemná příprava na přímou pedagogickou činnost

Příprava byla použita v odborné učebně v souladu s tematickým plánem

1. Obor	2. RG, Reprodukční grafik, kód oboru: 34-53-H/01 Denní studium – 3 roky – výuční list
2. Tematický celek	Technika tisku vytlačováním tiskové barvy plochým sítem na potiskovaný materiál.
3. Téma	Sítotisk
4. Obsah tématu	Sdělení tématu hodiny a cíle. Teoretická část: <ul style="list-style-type: none"> • Úvod do historie a počátky sítotisku. • Princip a výhody sítotisku. • Technika sítotisku v současné době. Praktická část: <ul style="list-style-type: none"> • Sítotisk, příprava před tiskem • Technologie tisku • Uplatnění v praxi, tisk různých materiálů
5. Cíl tématu (dílčí cíle)	Žák bude na konci hodiny: <ul style="list-style-type: none"> • definovat historii techniky tisku pomocí sítotisku. • ovládat základní pomůcky a míchání barvy techniky sítotisku. • schopen aplikovat novou grafickou techniku. Samostatné zhotovení potisku textilu • dodržovat BOZP, zásady používání odmašťovacích látek: ředidla, tužidla
6. Vyučovací metody + zásady	Klasické výukové metody: <ul style="list-style-type: none"> • Metody slovní, přednáška • Metody názorně – demonstrační • Dovednostní – praktické • Metoda instruktáže Komplexní metody, frontální výuka Zásada expoziční, fixační, zásada propojení teorie s praxí

7. Organizační forma	Skupinová – v učebně max. 7 žáků Výuka v odborné učebně Jedna hodina odborného výcviku, 60 min.
8. Mezipředmětové vztahy	Informační a komunikační technologie Praktika v grafickém SW
9. Vědomosti a dovednosti, na které se bude navazovat	Odborný výcvik navazuje na výtvarné a grafické ruční techniky: linoryt, ryt suchou jehlou, dřevoryt. Dovednosti manuální, vlastní představivost. Vědomosti tisku z hloubky, výšky a z plochy.
10. Vědomosti a dovednosti očekávané	<ul style="list-style-type: none"> • Žák je vybaven vědomostmi z oblasti historie a současné doby využití sítotisku v polygrafické výrobě. • Rozumí plně struktuře sítotisku, užívá správnou odbornou terminologii • Provádět obsluhu, údržbu a seřízení tiskového stroje. • Připravit tiskovou barvu • Odstranit závady na sítotisku • Kvalitativně posuzovat hotový výrobek
11. Otázky žákům k dříve probranému a k vyvozování nového učiva	Jaké znáš ruční grafické techniky? Vyjmenuj vhodný materiály k tisku. Jaký je postup přípravy syntetické barvy k tisku?
12. Kritéria hodnocení	Přístup žáka k předmětu a daným úkolům – pracovní aktivita, kreativita, samostatnost. Využití získaných vědomostí v praktických činnostech. Dodržení správných technologických postupů. Udržování čistoty a pořádku pracovní plochy, údržba a čištění nástrojů a pomůcek. Dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.
13. Učební pomůcky	Dataprojektor Zhotovená konstrukce sítotisku
14. Nářadí, nástroje a speciální pomůcky	Těrky, držáky, korýtka – ucelený systém těrkových a ovrstvovacích materiálů.

	<p>Měřidla – exaktní měřicí přístroje důležité pro udržování kvalitního tisku.</p> <p>Pomůcky – profesionální utěrky a kartáče pro různá využití v polygrafii.</p> <p>Čističe – chemikálie pro čištění napnuté síťoviny během cyklů užití</p> <p>Fixační lepidlo – pro přechod fixaci potiskovaného materiálu.</p>
<p>15. Materiálová příprava (materiál – počet kusů, výkresy, pracovní postupy, výrobní postupy aj.)</p>	<p>Připravená graficky upravená šablona, která se tiskla jednobarevně na průsvitnou folii.</p> <p>Dřevěný rám na upevnění síta a šablony</p> <p>Speciální emulze na osvit síta – 0,5 kg</p> <p>Speciální barva na sítotisk – 1 kg</p> <p>Materiál k tisku, několik bílých triček a další textilní materiál na zkoušku tisku</p>
<p>16. Struktura vyučovací hodiny (časová osa, pro příslušný časový úsek uvedení mimo jiné obsahové /základní body obsahu nového učiva/ a organizační struktury)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Úvodní administrativa – pozdravení se žáky, zápis do třídní knihy, kontrola pracovního oděvu – 5 min • Seznámení žáků s obsahem a cílem hodiny, motivace – 5 min • Praktická ukázka a instruktáž tiskové techniky (sítotisk) – 10 min • Vlastní práce žáků – příprava síta k tisku, namíchání barvy a zhotovení tisku na textil – 20 min • Pod dohledem UPV, spolupráce, dopomoc – 10 min • Závěrečná část – hodnocení práce učitelem a sebehodnocení žáků, motivace pro příští hodinu ODV – 10 min
<p>17. Pracovní námět</p>	<p>Sítotisk je krásná stará tisková technika. Pochází z Asie a stále jde o jeden z nejrozšířenějších způsobů potisku textilu – na rozdíl od strojového tisku je možné si se vzory mnohem více pohrávat.</p> <p>Sítotisk je také nejtrvanlivější a nejkvalitnější metoda potisku textilních materiálů. Vyplatí se zejména při tisku nad 20 kusů. Je běžné, že textil potištěný sítotiskem vydrží řadu let.</p>

<p>18. Pracovní postup</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nejprve si připravíme síto. Vezme se dřevěný rám a na něj připevníme sponkovačkou síťovinu. Síťovina musí být dostatečně napnutá, aby se na ni dobře roztírala světlo citlivá emulze. • Po napnutí musíte síťovinu odmastit speciálním produktem. Síto se vysuší. Následně nanese po celé ploše světlo citlivou emulzi. Nyní ji musíme nechat zaschnout. Nutné je, aby všechna místa, která chceme, aby byla propustná, tak musí být 100 % černou barvou, průhledná místa bez barvy. • Následně přichází osvětlovací fáze – přiložíme fólii co nejvíce na síto, pod fólií je zdroj světla. Nejlepší je síto zatížit třeba těžkou knihou. Doba osvětlení záleží na síle zdroje světla, ale cca 10 minut. Nyní síto polijeme z obou stran studenou vodou a necháme odpočinout. Barva na neosvětlených místech, kde byla šablona, nabobtná a bude se lépe vymývat. Následně se musíme této barvy zbavit úplně vymytím. • Osvícená barva je nepropustná. Takto se pokračuje do výsledné požadované šablony, kterou poté přiložíme na látku, kterou chcete potisknout a můžeme barvu sěrkou protlačit přes síto. Po zaschnutí barvy je hotové tričko podle zvolené šablony.
<p>19. Instrukce</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Učitel odborného výcviku předvádí: • Předtisková příprava – princip tisku spočívá v protlačování barvy přes prostupná místa šablony na průtiskový materiál

	<ul style="list-style-type: none"> • Zhotovení šablony – přímá fotomechanická • Síťovina – napínání síťoviny • Těrky – pomůcky k protlačení barvy • Barvy – namíchání vodou ředitelnou barvu • Potiskovaný materiál – textil, bílé tričko
20. Cvičná práce pro žáky	Žáci samostatně zhotoví vlastní návrh šablony, která se obtiskne na textil.

Závěrečné zhodnocení průběhu vyučování

Po ukončení výuky na téma sítotisk jsem provedl reflexi a zhodnotil, jak hodina probíhala. Celkově jsem byl spokojen s průběhem a dosaženými výsledky.

Během výuky jsem si uvědomil, že je důležité předem pečlivě plánovat strukturu hodiny a zvolit vhodné učební metody. Využil jsem kombinaci teoretických výkladů, ukázek a instruktáže, což umožnilo žákům zapojit se do procesu učení a aktivně se podílet na vlastním poznávání tématu.

Zaznamenal jsem také, že žáci projevovali zájem a aktivně se zapojovali do diskusí. Dotazy, které přicházely od žáků, mi pomohly upřesnit a rozšířit informace, které jsem chtěl předat. Bylo skvělé vidět, jak žáci projevují zvědavost a snahu porozumět konceptům sítotisku.

Během praktické části hodiny jsem si všiml, že je důležité poskytnout žákům dostatečnou individuální podporu. Někteří žáci měli menší potíže s technikou sítotisku a potřebovali dodatečné vysvětlení a pomoc. Snažil jsem se vytvořit prostředí, ve kterém si každý žák mohl vyzkoušet sítotisk a měl dostatek času na procvičení a zdokonalení svých dovedností.

Jako možnou oblast zlepšení vidím přípravu a organizaci materiálů a pomůcek. Myslím si, že bych mohl lépe připravit názorné ukázky a prezentace, které by žákům lépe pomohly pochopit složitější koncepty sítotisku. Věřím, že žáci získali základní povědomí o této technice a že jim tato hodina přinesla užitečné znalosti a dovednosti pro jejich další studium i profesní život.

9 Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu

Moje první pedagogická zkušenost nastala po absolvování maturitního oboru kamenosochař a později vyššího vzdělání v oblasti zpracování kamene a chemie silikátu na Akademii – VOŠ, Gymnáziu a SOŠUP Světlá nad Sázavou. Vedení školy mi poskytlo příležitost stát se učitelem odborného výcviku v oboru kameník a kamenosochař. Jako podmínku jsem musel splnit pedagogické minimum po dobu dvou let. Během studia pedagogického minima mě z oblasti psychologie a pedagogiky nejvíce zaujala právě oblast pedagogiky. Pravděpodobně k tomu přispěl i fakt, že nás pedagogiku učil zkušený a sympatický učitel R. Vovsík, který bohužel již není mezi námi. Po úspěšném absolvování pedagogického minima se ve mně zrodila myšlenka, že bych měl rozšířit svou kvalifikaci v oboru pedagogiky, a tak jsem se rozhodl vydat se na cestu studia na Pedagogické fakultě Karlovy univerzity.

Studium na Pedagogické fakultě Karlovy univerzity bylo pro mě výjimečným a obohacujícím obdobím mého života. Během této cesty jsem získal nejen teoretické znalosti a dovednosti potřebné pro budoucí pedagogickou práci, ale také jsem se osobnostně rozvinul a prohloubil své porozumění pedagogickému procesu.

Jedním z nejvýznamnějších aspektů studia na Pedagogické fakultě bylo setkání s kvalifikovanými pedagogy a odborníky, kteří mi předávali své bohaté zkušenosti a znalosti. Jejich vášeň pro pedagogiku a otevřenost ve sdílení poznatků mě inspirovaly a motivovaly k neustálému rozvoji. Diskuze a debaty se spolužáky z různých oborů a seminářů nám poskytovaly široký pohled na pedagogické problémy a jejich řešení.

V průběhu studia jsem měl také příležitost absolvovat praxi zároveň při zaměstnání ve škole Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s. r. o., což mi umožnilo získat praktické zkušenosti a aplikovat teoretické poznatky do reálného prostředí. Byla to vynikající příležitost prozkoumat různé pedagogické přístupy a naučit se adaptovat své dovednosti a znalosti na potřeby konkrétních žáků.

Zároveň z největších přínosů studia na Pedagogické fakultě byla také možnost se seznámit s nejnovějšími pedagogickými trendy a výzkumy. Pedagogika je oblastí, která se neustále vyvíjí, a já jsem měl možnost být součástí tohoto dynamického procesu. Studium mě motivovalo k sebereflexi a kritickému myšlení, což mi umožnilo aktivně přispívat k pedagogickému diskurzu.

Nemohu opomenout ani prostředí Pedagogické fakulty samotné. Historické budovy, knihovny a studovny vytvářely inspirativní atmosféru, která podporovala studijní proces. Interakce

s kolegy z různých oborů a společné projekty přinášely nové perspektivy a podněcovaly kreativitu.

I přes občasné náročné momenty, jako zkouškové období nebo psaní bakalářské práce, mě vždy motivovala práce a úsilí starších spolužáků, kteří měli svou vlastní rodinu a zejména děti. Nedokážu si ani představit, jak museli skloubit veškeré své povinnosti, a to mě motivovalo k tomu, abych zvýšil svou úroveň nasazení a nedával na výmluvy a lenost.

Studium na fakultě pro mě představovalo období plné hodnotných a významných zkušeností. Při studiu jsem získal pevné základy v rámci pedagogické praxe a rozvinul své kompetence. Jsem nesmírně vděčný za všechny příležitosti, které mi toto studium poskytlo, a pevně věřím, že získané poznatky a zkušenosti mi budou sloužit po celý život.

10 Literatura

- PEASE, Allan. *Řeč těla*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-582-2. s. 9
- BARKER, Larry. *Communication*. 4th edition. Englewood Cliffs : Prentice-Hall, 1987. 436 s. ISBN 0-13-153909-4.
- ATKINSONOVÁ, Rita. *Psychologie*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178- 640-3.
- HARTLEY, Mary. *Řeč těla v praxi*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-844-9. s. 61.
- NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005, 171 s. ISBN 80-247-0738-1.
- ŠEDÍVÝ, Vladimír. *Sociální komunikace*. Vyd. 1. Brno: Ediční středisko, 2009. ISBN 978-80-7375-277-4.
- VITÁSKOVÁ, Kateřina. *Posuzování verbální a neverbální složky komunikace ve speciálně pedagogické praxi: výsledky partikulárních výzkumných šetření*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-3989-1.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1988. 235 s.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE. FILMOVÁ A TELEVIZNÍ FAKULTA. Neverbální komunikace: řeč pohledů, úsměvů a gest*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.
- GAVORA, Peter. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido, 2005. 165 s. ISBN 80-7315-104-9.
- BALKÓ, Ilona. *Verbální a neverbální komunikace v českém jazykovém prostředí*. Ústí nad Labem: [Univerzita Jana Evangelisty Purkyně], 2008. ISBN 978-80-7414-087-7.
- LEWIS, D. *Tajná řeč těla*, Praha: Eastwest publishing, 2008. ISBN 978-80-86663-98-1
- NAVARRO, J. *Tajemství řeči těla: gesta, která prozradí více než slova*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2477-0.
- ZVÍROTSKÝ, Michal, Zdeňka HANKOVÁ, Jana KROPÁČKOVÁ a Magdalena RICHTEROVÁ. *Portfolio profesního rozvoje jako alternativní bakalářská práce v profesních oborech*. V Praze: UK, PedF, 2015. ISBN 978-80-7290-846-2.
- WATZLAWIK P., BAVELASOVÁ, J. B., JACKSON, D. D. *Pragmatika lidské komunikace*. Hradec Králové : Konfrontace, 1999, s. 38.

Seznam použitých zdrojů

Dokumentace školy, směrnice č. 11. s.12. Dostupné z: <https://www.stredniskola.com/>.

Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec. Dostupné z: <https://www.stredniskola.com/index.php/uredni-deska-2/>

Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec. Dostupné z: Výroční zpráva střední školy za školní rok 2020/2021

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, 2018. *Pedagogická příprava učitelů praktického vyučování*. 1. vyd. Praha Národní ústav pro vzdělávání. 79 s. ISBN 978-80-7481-201-9.

SERAFÍN, Čestmír, 2021. *Učitelství praktického vyučování: Rozvoj kompetencí pro profesní život* [online] Mezinárodní vědecká konference ICOLLE [cit. 23.03.2023]. Dostupné z: <https://doi.org/10.11118/978-80-7509-832-0-0184>

Slovník a mapa pojmů odborného vzdělávání [online]. Zaměstnaný region [cit. 22.03.2023].

Dostupné z:

https://zamestnanyregion.blob.core.windows.net/cms/ContentItems/259_00259/slovník-a-mapa-pojmu-odb-vzdelavani.pdf.

Učitel praktického vyučování střední školy [online]. Národní soustava povolání [cit. 22.03.2023]. Dostupné z: <https://www.nsp.cz/jednotka-prace/ucitel-praktickeho-vyucov-30e6>.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Nepovinná část

Národní pedagogický institut
České republiky

OSVĚDČENÍ

Jméno a příjmení: **Petr Lacina, DiS.**

Datum narození: **01. 03. 1993**

Místo narození: **Havlíčkův Brod**

absolvoval(a) vzdělávací program

Studium pedagogiky

Studium ke splnění kvalifikačních předpokladů podle § 22 odst. 1 písm. a) zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů a podle § 3 vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků ve znění pozdějších předpisů.

Místo konání: NPI ČR Jihlava, Zborovská 3

Datum konání: 20. 09. 2019 - 25. 09. 2020

Rozsah: 120 vyučovacích hodin

Číslo osvědčení: K02-05-24-191/7

Vzdělávací program byl akreditován MŠMT v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pod č.j.: MSMT-6593/2018-1-314

Vydal: Národní pedagogický institut České republiky, Senovážné náměstí 872/25, Praha 1, IČ: 457 68 455.
Číslo jednací akreditace instituce v systému DVPP č. j. 32 916/2017

V Jihlavě 25. 09. 2020

Mgr. Ivo Jupa
ředitel

№ 21400861

NICOM, a.s., Smetanova 341/3, 602 00 Brno, IČ: 262 263 75

Vzdělávací program byl akreditován MŠMT v rámci systému vzdělávání pedagogických pracovníků
pod č.j.: MSMT-34508/2019-1-1100

OSVĚDČENÍ

O ABSOLVOVÁNÍ VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Adobe Illustrator - základní kurz

Petr Lacina, DiS.

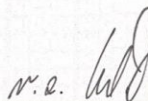
Datum narození: 1. března 1993

Vzdělávací program byl zahájen v Praze dne: 8. listopadu 2021 a ukončen dne: 10. listopadu 2021.
Rozsah vzdělávacího programu: 24 vyučovacích hodin.
Jmenovaný vykonal dne: 10. listopadu 2021 úspěšně závěrečné zkoušky.

Osvědčení vydáno v Praze dne: 10. listopadu 2021

Luboš Kičmer
lektor

Marie Ficková
ředitelka pobočky Praha

OSVĚDČENÍ

o absolvování semináře

osvědčení č. 219

Základy formativního hodnocení pro školy

Petr Lacina

nar. 1. 3. 1993

*Vzdělávací program byl akreditován MŠMT
v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků
pod č. j. MSMT -11082/2020-2-327.*

Doba trvání kurzu: 9. listopadu 2022

Počet hodin: 8 hodin

Místo konání: Humpolec

Lektor: Mgr. Miloslav Hubatka

Osvědčení vydáno dne: 9.11.2022

Mgr. Miloslav Hubatka

Mgr. Miloslav Hubatka, Lazebnická 439/7, Znojmo 669 02

IČO: 62142356 DIČ CZ 6808230319

| č. akreditace instituce: MSMT-463/2017